

HOTĂRÎRE

privind Raportul auditului performanței în domeniul mediului – aprovizionarea cu apă și canalizarea localităților “Situția privind aprovizionarea cu apă și canalizarea localităților din republică este alarmantă și în impas”

nr. 14 din 12.04.2012

Monitorul Oficial nr.93-98/9 din 18.05.2012

* * *

Curtea de Conturi, în prezența președintelui Comisiei permanente mediu și schimbări climatice a Parlamentului Republicii Moldova dna V.Ivanov, ministrului mediului dl Gh.Șalaru, viceministrului mediului dl R.Bajureanu, viceministrului dezvoltării regionale și construcțiilor dl A.Zolotcov, directorului Agenției “Apele Moldovei” dl M.Adam, șefului adjunct al Inspectoratului Ecologic de Stat dna V.Țapiș, directorului general al Centrului Național de Sănătate Publică dl I.Băhnărel, șefului adjunct al Direcției finanțele economiei naționale, cheltuieli capitale și achiziții publice a Ministerului Finanțelor dl V.Pană, președintelui raionului Criuleni dl V.Rotaru, vicepreședintelui raionului Soroca dl B.Ivasi, președintelui raionului Cimișlia dl I.Veverița, primarului s.Lunga, r-nul Florești dna G.Burduja, viceprimarului s.Olănești, r-nul Ștefan Vodă, dna V.Țăranu și a altor persoane cu funcții de răspundere, călăuzindu-se de art.2 alin.(1) și art.4 alin.(1) lit.a) din [Legea Curții de Conturi nr.261-XVI din 05.12.2008](#)¹, a examinat **Raportul auditului performanței în domeniul mediului – aprovizionarea cu apă și canalizarea localităților “Situția privind aprovizionarea cu apă și canalizarea localităților din republică este alarmantă și în impas”**.

¹ M.O., 2008, nr.237-240, art.864.

Misiunea de audit s-a desfășurat în temeiul art.28 și art.31 din [Legea nr.261-XVI din 05.12.2008](#) și în conformitate cu [Programul activității de audit a Curții de Conturi pe anii 2011 și 2012](#).

Auditul a fost efectuat în conformitate cu [Standardele de audit ale Curții de Conturi](#), ca ghid servind Manualul de audit al performanței, elaborat de Curtea de Conturi în baza Standardelor Internaționale de Audit, precum și bunele practici în domeniul auditului mediului.

O atenție deosebită auditul a acordat realizării obiectivelor principale de asigurare etapizată cu apă potabilă a populației și de canalizare a apelor uzate. Astfel, s-a evaluat activitatea autorităților de resort privind realizarea conformă a politicilor în domeniu și eficacitatea măsurilor întreprinse, eventual începând cu anul 2005. De asemenea, s-a analizat dacă au fost obținute rezultatele scontate în urma utilizării mijloacelor financiare alocate în anii 2008-2011 pentru aprovizionarea cu apă potabilă a populației și calitatea acesteia, precum și pentru asigurarea cu canalizare, adică a protecției mediului de apele reziduale; s-a identificat care au fost instrumentele folosite la realizarea acestor obiective.

Obiectivul principal la care a răspuns auditul este: *Ministerul Mediului și alte organe cu competențe în domeniu (centrale și locale) dispun de instrumente suficiente și eficiente pentru realizarea obiectivelor stabilite ce țin de aprovizionarea cu apă și canalizarea localităților?*

Examinînd rezultatele auditului, audiînd raportul prezentat și explicațiile persoanelor cu funcții de răspundere prezente în ședință, Curtea de Conturi

A CONSTATAT:

Apa este componentul principal al vieții pe pământ. De calitatea și cantitatea ei depinde starea sănătății, iar de evacuarea adecvată a apelor uzate – starea mediului înconjurător.

Asigurarea populației cu apă de calitate este una din direcțiile prioritare ale politicii statului în

domeniu.

Principalele obiective ale politicii naționale în domeniul resurselor de apă sînt:

a) realizarea unui management stabil al apei în calitate de component natural (resursă) al mediului și categorie social-economică (marfă);

b) crearea unor condiții sănătoase și inofensive pentru viața omului.

În acest context, a fost elaborat [Programul de alimentare cu apă și de canalizare a localităților din Republica Moldova pînă în anul 2015](#)² (în continuare – Programul), iar ulterior [Strategia privind aprovizionarea cu apă și canalizare a localităților din Republica Moldova](#)³ (în continuare – Strategia).

² [Hotărîrea Guvernului nr.1406 din 30.12.2005.](#)

³ [Hotărîrea Guvernului nr.662 din 13.06.2007.](#)

Politica de stat la capitolul instituțional este orientată spre crearea unei autorități unice abilitate cu funcții de gestiune a resurselor de apă, ca structură principală în acest domeniu, care soluționează problemele resurselor de apă de importanță națională. De asemenea, statul urma să creeze structura organizatorică a gestionării, cu scopul de a asigura folosirea rațională a apelor și realizarea măsurilor de prevenire a poluării.

Astfel, organul central de specialitate al administrației publice care elaborează și promovează politica statului în domeniul protecției mediului și utilizării raționale a resurselor naturale, gospodăririi resurselor de apă, aprovizionării cu apă și canalizării, controlului ecologic de stat și monitoringului calității mediului este Ministerul Mediului, iar autoritatea administrativă responsabilă de implementarea politicii de stat în domeniul gospodăririi resurselor de apă, aprovizionării cu apă și canalizării este Agenția “Apele Moldovei”, care se subordonează Ministerului Mediului.

În cadrul auditului s-a constatat că realizarea obiectivelor privind aprovizionarea cu apă și canalizarea localităților se tergiversează. Cu toate că au fost stabilite termenele de realizare a obiectivelor, acestea nu se respectă. Astfel, în localitățile rurale nu sînt asigurate surse îmbunătățite de apă, cu centralizarea alimentării. Acest fapt condiționează riscul îmbolnăvirii populației rurale, iar lipsa condițiilor adecvate privind canalizarea apelor uzate duce la poluarea mediului, prin contaminarea apelor de suprafață și a celor subterane.

În majoritatea lor, apele subterane nu corespund parametrilor de calitate pentru apa potabilă, iar apa din fîntîni este preponderent contaminată. Principalele surse de poluare a acestora sînt spațiile insalubre de lîngă fîntîni, complexe animaliere situate în apropierea surselor de apă, lipsa rețelelor de canalizare. În unele localități, cu toate că au fost valorificate mijloace financiare în sume substanțiale, s-a constatat că calitatea apei distribuite către consumator nu corespunde parametrilor de calitate ai apei potabile (or.largara, r-nul Leova; s.Floreni, r-nul Anenii Noi).

În același timp, odată cu creșterea numărului populației cu acces la apă în mod centralizat, crește consumul de apă, în special menajeră, și, respectiv, al apelor uzate care se deversează în pămînt, din lipsa canalizării.

Neaprobarea unui concept unic a condiționat construcția apeductelor în lipsa sistemelor de canalizare. Chiar dacă, în unele cazuri, populația își amenajează locuri de acumulare a apelor uzate, lipsa normelor, precum și informarea insuficientă privind pericolele nu asigură protecția mediului.

Lipsa sistemelor de canalizare duce la poluarea mediului, în special a apelor freactice și a celor subterane (or.Soroca, or.Cimișlia, or.Strășeni). Un alt impact al apelor deversate direct în pămînt este fenomenul alunecărilor de teren.

Concluzia generală a auditului este că structura actuală privind gestionarea resurselor de apă nu asigură implementarea politicilor de sector și nu dispune de instrumente suficiente și eficiente pentru realizarea obiectivelor stabilite. De asemenea, Ministerul Mediului nu și-a exercitat pe deplin atribuțiile statuate, din motiv că nu dispune de informațiile relevante și suficiente pentru aceasta, fapt ce condiționează tergiversarea realizării obiectivelor de asigurare etapizată cu apă potabilă a populației, precum și a protecției mediului, populația nedispunînd de condiții minime pentru necesitățile fiziologice.

Această concluzie s-a conturat reieșind din următoarele:

• **Ministerul Mediului, precum și Agenția “Apele Moldovei” nu-și exercită pe deplin atribuțiile,** în special ce țin de:

- efectuarea analizei și de informarea autorităților privind asigurarea cu apă și canalizare, din lipsa metodologiei privind acumularea informației, precum și a bazei de date privind starea ramurii;
- elaborarea planurilor de management conform principiului de bazin hidrografic, precum și a schemelor de utilizare complexă a resurselor de apă;
- stabilirea criteriilor de determinare a priorităților, precum și efectuarea studiilor privind necesitățile reale ale localităților;
- deținerea de date sistematizate privind evaluarea și justificarea proiectelor înaintate spre finanțare, a celor prioritare sau a celor eşalonate/etapizate și coordonate cu obiectivele naționale;
- monitorizarea și asigurarea implementării documentelor de politici.

Activitatea necorespunzătoare a autorităților cauzează realizarea într-un mod haotic a obiectivelor ce țin de aprovizionarea cu apă a populației și de canalizare, iar incoerența documentelor de politici afectează și coordonarea principalelor surse de finanțare a sectorului, neexistând un mecanism de monitorizare a realizărilor în domeniu.

Monitorizarea formală și lipsa raportării unificate privind realizarea [Strategiei](#) și [Programului](#) nu permit informarea relevantă și integrală a Guvernului despre rezultatele obținute în domeniu și, respectiv, actualizarea politicilor de sector. Nedisponibilitatea datelor veridice privind situația actuală a ramurii, precum și lipsa studiilor recente efectuate în domeniu ar putea determina tergiversarea noilor acțiuni stabilite în cadrul proiectelor implementate de Ministerul Mediului.

De asemenea, competențele celorlalte autorități cu atribuții în domeniul aprovizionării cu apă și canalizare nu sînt clar statuate de cadrul legal, fiind nominalizate în general, fără determinarea modalității conlucrării acestora întru atingerea obiectivelor statului. Cadrul legislativ nu a fost revizuit ținîndu-se cont de reorganizările instituționale efectuate în cadrul autorităților publice centrale, în vederea respectării coerenței privind denumirea autorităților, ceea ce cauzează situații incerte și eschivarea de la exercitarea atribuțiilor.

• **Sectorul aprovizionării cu apă și canalizării este finanțat din diverse surse, în mod fragmentat.**

În cadrul analizei mai detaliate a unor proiecte finanțate din diferite surse (FEN, BS), s-a relevat că din mijloacele FEN se aprobă și finanțarea parțială a unor proiecte complexe ca valoare. Totodată, s-a constatat că în unele cazuri nu au fost valorificate mijloacele financiare alocate, ceea ce denotă și iresponsabilitatea beneficiarilor. În aceste situații, se imobilizează mijloacele financiare pe un termen nedeterminat, astfel nefiind atinse scopurile finale ale proiectelor.

S-au aprobat și alocat mijloace în sume mai mici decît valoarea proiectului complex, fără asigurarea planificării finanțării ulterioare, ceea ce, de fapt, determină un risc sporit de utilizare neeficace a mijloacelor financiare (39,5 mil.lei) – “bani îngropați în pămînt”.

Cauzele principale ale finanțării fragmentate sînt:

- quantumul limitat al resurselor financiare publice disponibile, care să acopere necesitățile integrale la finanțarea obiectivelor;
- neefectuarea studiilor și nestabilirea criteriilor de finanțare la determinarea priorităților de finanțare și planificarea eşalonată a alocării mijloacelor financiare pe viitor, pentru asigurarea realizării obiectivelor;
- nivelul redus de informare privind prioritățile politicilor în domeniu și transparența disponibilității resurselor financiare.

Astfel, construcția proiectelor din diverse surse, în același timp, sau pe etape nu permite ținerea evidenței obiectivelor începute, în curs de execuție, precum și monitorizarea derulării acestora. Totodată, sînt inițiate obiective noi, cele nedefinitivate nefiind duse la bun sfîrșit. Organul central de specialitate nu a asigurat deținerea informației privind finanțarea sectorului și, ca rezultat, nu monitorizează eficacitatea realizării proiectelor. Cele menționate determină neasigurarea continuității finanțării proiectelor investiționale și, respectiv, imobilizarea sau utilizarea neeficace a resurselor financiare atît interne, cît și externe.

• **Sistemul actual de supraveghere asupra calității apelor și protecției mediului are responsabilități prestabilite, dar nu dispune de pîrghii și metodologii de realizare.**

Sistemul de monitorizare și supraveghere în domeniul aprovizionării cu apă și canalizării este ineficient și nu asigură prevenirea și lichidarea la timp a consecințelor impactului negativ asupra mediului și sănătății.

Astfel, activitatea Inspectoratului Ecologic de Stat, precum și a Centrelor de Sănătate Publică se limitează doar la inspectare, control și constatarea încălcărilor. Totodată, nu se înaintează propuneri concrete, de rigoare și rezultative privind soluționarea temporară a problemelor constatate.

Lipsa metodologiei privind supravegherea asupra protecției și utilizării resurselor acvatice, precum și asupra respectării tehnologiilor de epurare și regulilor de exploatare, funcționare și întreținere a sistemelor de epurare a apelor uzate determină neasigurarea prevenirii impactului negativ al deversărilor de ape reziduale direct în receptorii naturali, iar lipsa standardelor (normativelor) de supraveghere a calității apei potabile condiționează efectuarea neadecvată a acesteia, fără asigurarea respectării normelor legale, precum și minimizarea impactului asupra sănătății.

De menționat că Ministerul Mediului nu a executat cerințele înaintate prin [Hotărîrea Curții de Conturi nr.33 din 21 mai 2010](#) privind implementarea recomandărilor ce țin de cadrul normativ-legal (elaborare de strategii, sau asigurarea compatibilității cu normele legale în domeniul mediului și racordarea acestora la cerințele internaționale de protecție a mediului).

În contextul celor expuse, se concluzionează că autoritățile ce dețin competențe în domeniu nu-și exercită pe deplin atribuțiile, iar realizarea obiectivelor statului se tergiversează, ceea ce determină neasigurarea populației cu apă de calitate și în cantitatea necesară, precum și a condițiilor adecvate de canalizare a apelor uzate, aceasta avînd o influență nefastă asupra sănătății și mediului.

Faptele constatate în Raportul de audit evidențiază o dată în plus importanța realizării obiectivelor naționale privind aprovizionarea cu apă potabilă a populației, precum și asigurarea implementării recomandărilor înaintate de audit.

Examinînd rezultatele auditului, audiînd raportul prezentat și explicațiile persoanelor cu funcții de răspundere prezente în ședință, în temeiul art.7 alin.(1) lit.a), art.15 alin.(2) și alin.(4), art.16 lit.c), art.34 alin.(3) și alin.(6) din [Legea Curții de Conturi nr.261-XVI din 05.12.2008](#), Curtea de Conturi

HOTĂRĂȘTE:

1. Se aprobă Raportul auditului performanței în domeniul mediului – aprovizionarea cu apă și canalizarea localităților “Situția privind aprovizionarea cu apă și canalizarea localităților din republică este alarmantă și în impas”, care se anexează la prezenta hotărîre.

2. Hotărîrea și Raportul de audit se remit autorităților de resort indicate în prezenta hotărîre și se cere să ia atitudine, conform competențelor, referitor la rezultatele auditului, cu întreprinderea măsurilor de rigoare în vederea implementării recomandărilor înaintate, după cum urmează:

2.1. Ministerului Mediului:

2.1.1. pentru întreprinderea măsurilor necesare în vederea implementării recomandărilor expuse în Raport și în prezenta hotărîre;

2.1.2. în comun cu Ministerul Finanțelor și Ministerul Sănătății, pentru efectuarea studiilor și stabilirea criteriilor de determinare a priorităților de finanțare și modalității de planificare eşalonată a alocării mijloacelor financiare, ținîndu-se cont de necesități și urgențe, întru asigurarea realizării obiectivelor;

2.1.3. pentru executarea cerințelor neexecutate din [Hotărîrea Curții de Conturi nr.33 din 21 mai 2010](#), ce țin de cadrul normativ-legal, și anume – implementarea recomandărilor 4.1., 4.2., 4.8., 4.9., 4.10., expuse în anexa la Raportul de audit;

2.2. Ministerului Sănătății, pentru informare și întreprinderea măsurilor necesare în vederea implementării recomandărilor expuse în Raport și în prezenta hotărîre;

2.3. Ministerului Finanțelor, pentru informare și elaborarea normelor privind aprobarea alocațiilor eşalonate pe o perioadă îndelungată, mecanismului și normelor de dirijare a cazurilor de finanțare din diverse surse, în vederea atingerii impactului general al proiectelor investiționale.

3. Prezenta hotărîre și Raportul de audit se remit:

3.1. Guvernului:

3.1.1. pentru informare privind rezultatele auditului, în special referitor la:

- neimplementarea obiectivelor prioritare stabilite privind aprovizionarea cu apă și canalizarea localităților și neefectuarea monitorizării și raportării adecvate;
- situația precară privind accesul populației la sursele de apă potabilă, ceea ce prezintă risc pentru sănătate;
- gradul îngrijorător de poluare a mediului, din lipsa sistemelor de canalizare și de epurare a apelor reziduale ce se deversează;
- realizarea necorespunzătoare a atribuțiilor de către autoritățile de resort, cauzată și de nestabilirea exhaustivă a atribuțiilor, precum și a procedurilor de executare;
- lipsa unei politici determinate privind alocarea mijloacelor financiare și utilizarea neeficace a acestora, din cauza finanțărilor fragmentate;

3.1.2. pentru luare de atitudine, întru asigurarea revizuirii cadrului legislativ în vederea respectării coerenței privind denumirea autorităților, ținând cont de reorganizările instituționale deja efectuate, precum și a delimitării clare și exhaustive a competențelor tuturor autorităților de atribuțiile cărora ține aprovizionarea cu apă și canalizarea localităților;

3.2. Parlamentului, inclusiv Comisiei permanente mediu și schimbări climatice, pentru informare privind rezultatele auditului și documentare asupra faptului aprobării incoerente a documentelor de politici ale statului prin prisma [Legii nr.780-XV din 27 decembrie 2001](#) "Privind actele legislative", care se exprimă prin elaborarea [Strategiei](#) ulterior elaborării [Programului](#) și aprobării [Strategiei](#) prin Hotărîre de Guvern;

3.3. Președinților raioanelor, primarului general al mun.Chișinău și primarului mun.Bălți, pentru informare și luare de atitudine în limita competențelor;

3.4. Președintelui Republicii Moldova, pentru informare.

4. Despre măsurile întreprinse pentru executarea pct.2 din prezenta hotărîre, precum și pentru implementarea recomandărilor auditului se va informa Curtea de Conturi în termen de 6 luni.

5. Prezenta hotărîre se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova în conformitate cu art.34 alin.(7) din [Legea Curții de Conturi nr.261-XVI din 05.12.2008](#).

PREȘEDINTELE CURȚII DE CONTURI

Serafim URECHEAN

Chișinău, 12 aprilie 2012.

Nr.14.

APROBAT:
prin Hotărîrea Curții de Conturi
nr.14 din 12 aprilie 2012

RAPORT DE AUDIT

**În domeniul mediului – aprovizionarea cu apă și canalizarea localităților
"Situația privind aprovizionarea cu apă și canalizarea localităților
din republică este alarmantă și în impas"**

ABREVIERI

<i>AAPL</i>	Autoritățile administrației publice locale
<i>AGENȚIA</i>	Agenția "Apele Moldovei"
<i>BS</i>	Bugetul de stat
<i>CNSP</i>	Centrul Național de Sănătate Publică
<i>CSP</i>	Centrul de Sănătate Publică

FEL	Fondul Ecologic Local
FEN	Fondul Ecologic Național
FNDR	Fondul Național pentru Dezvoltare Regională
IES	Inspectoratul Ecologic de Stat
MDRC	Ministerul Dezvoltării Regionale și Construcțiilor
PROGRAM	Programul de alimentare cu apă și de canalizare a localităților din Republica Moldova
STRATEGIE	Strategia privind aprovizionarea cu apă și canalizarea localităților din Republica Moldova
UIPAAC	Unitatea de implementare a proiectelor de aprovizionare cu apă și canalizare

SUMAR EXECUTIV

Mediul înconjurător devine o preocupare tot mai activă atât a societății, cât și a statului, cu atât mai mult că unul din cele trei obiective privind dezvoltarea durabilă îl reprezintă aspectul ecologic.

Una dintre problemele globale cu care se confruntă omenirea este lipsa apei și degradarea calității ei, apa fiind un factor esențial pentru existența vieții și dezvoltarea societății umane.

Asigurarea populației cu apă potabilă de bună calitate constituie unul din factorii primordialii ai securității naționale a țării. Un alt factor primordial al activității vitale este funcționarea stabilă a sistemelor de evacuare a apelor uzate, cu diminuarea impactului lor asupra mediului înconjurător.

Începând cu anul 2003, în Republica Moldova au fost aprobate mai multe documente de politici în domeniu: [Concepția politicii naționale în domeniul resurselor de apă pentru perioada anilor 2003-2010](#), [Obiectivele de Dezvoltare ale Mileniului în Republica Moldova până în 2015](#) (ce conțin și asigurarea durabilității mediului), [Programul de alimentare cu apă și de canalizare a localităților din Republica Moldova până în anul 2015](#) și [Strategia privind aprovizionarea cu apă și canalizarea localităților din Republica Moldova](#).

Pentru evaluarea nivelului de realizare a obiectivelor, a fost efectuată o analiză a stării actuale a sectorului de aprovizionare cu apă și de canalizare. Ministerul Mediului nu deține informații reale, iar datele au fost preluate de la Biroul Național de Statistică. Acest fapt este cauzat de lipsa unei metodologii unice privind acumularea și generalizarea datelor, cu prezentarea acestora ministerului de resort pentru analiză.

În urma analizei, s-a constatat că starea sectorului este caracterizată prin: accesul limitat al populației la rețelele de alimentare cu apă și de canalizare; decalajul semnificativ dintre localitățile urbane și rurale privind accesul la sistemele de apă și de canalizare; diminuarea ponderii stațiilor de canalizare în raport cu sistemele de alimentare cu apă.

În cadrul auditului s-a pus accentul pe eficacitate, acordându-se atenție asupra faptului dacă se realizează obiectivele principale de asigurare etapizată cu apă potabilă a populației și de canalizare a apelor uzate, cu urmărirea conformității realizării politicilor în domeniu, precum și a activității autorităților de resort, începând cu anul 2005.

De asemenea, s-a verificat dacă au fost obținute rezultatele scontate în urma utilizării mijloacelor financiare alocate în domeniu pentru aprovizionarea cu apă potabilă a populației și calitatea acestei ape, precum și pentru asigurarea cu canalizare, adică protecția mediului de apele reziduale, și care sînt instrumentele utilizate la realizarea acestor obiective, analizându-se alocațiile financiare.

Astfel, în cadrul auditului s-a constatat că obiectivele principale de asigurare etapizată cu apă potabilă a populației nu se realizează pe deplin și în termenele stabilite.

Situația cea mai dificilă se atestă în zonele rurale, adică la aproximativ 60% din populația țării. Astfel, în localitățile rurale nu sînt asigurate surse îmbunătățite de apă, cu centralizarea alimentării, fapt ce condiționează riscul îmbolnăvirilor populației din zonele rurale, din motivul lipsei unor condiții fiziologice adecvate. Totodată, lipsa canalizării apelor uzate duce la poluarea mediului, prin contaminarea apelor de suprafață și a celor subterane.

Obiectivele stabilite în [Program](#) și în [Strategie](#) nu au fost fundamentate și conformate necesităților, iar din cauza nestabilirii unor acțiuni concrete și a surselor de finanțare conform destinației, s-a

tergiversat realizarea acestora, populația nefiind asigurată cu servicii de aprovizionare cu apă și canalizare.

La contrapunerea rezultatelor obținute conform [Programului](#) și [Strategiei](#) cu obiectivele trasate, s-a constatat că unele din acestea nu au fost realizate pînă în prezent, cu toate că finanțări în domeniu există, respectiv acestea nu sînt coordonate cu necesitățile.

Un exemplu în acest sens este faptul că realizarea [Programului](#) urma să se efectueze paralel în cîteva direcții, iar asigurarea populației rurale cu apă se prevedea a fi realizată în trei etape, prima fiind livrarea apei potabile către populație prin transportarea în recipiente speciale sau construcția și reconstrucția fîntînilor de mină, însă pînă în prezent sînt localități care nici în acestea nu au apă de calitate corespunzătoare.

În conformitate cu datele oferite de CNSP, calitatea apei potabile atestă abateri la caracteristicile organoleptice (miros, gust), fizice, chimice, biologice și bacteriologice.

Deși pentru aprovizionarea cu apă și canalizarea localităților se alocă mijloace financiare, în unele localități, în urma valorificării mijloacelor financiare, se constată că calitatea apei distribuite către consumator nu corespunde parametrilor de calitate apei potabile, aceasta putînd fi utilizată doar în alte scopuri decît potabile.

În același timp, deși 60% din populația rurală se alimentează cu apă din fîntîni, calitatea acesteia nu corespunde normativelor, în unele cazuri conținînd substanțe dăunătoare.

O situație alarmantă și specifică s-a constatat în s.Lunga, r-nul Florești. Astfel, în peste 60% din fîntînile din sat se conțin substanțe specifice, și anume, produse petroliere, în cantități mari, sursele de apă fiind interzise de a fi folosite în scopuri potabile. Este necesar de menționat că localitatea nu dispune de alte surse de aprovizionare cu apă potabilă. Aceași situație s-a constatat și în or.largara, raionul Leova.

O altă problemă ce ține de nerealizarea obiectivelor este poluarea mediului din cauza lipsei sistemelor de canalizare și epurării neadecvate a apelor reziduale.

Odată cu creșterea numărului populației cu acces la apă, în special în mod centralizat, crește consumul de apă, în special menajeră, și, respectiv, cel al apelor uzate, care se deversează în pămînt din lipsa canalizării. Din lipsa unui concept unic și a reglementărilor, nu se asigură construirea apeductului concomitent cu canalizarea. Astfel, volumul deversărilor fără epurare s-a majorat.

În același timp, chiar dacă a fost stabilită drept obiectiv prioritar în [Program](#) construcția stațiilor de epurare în or.Soroca și or.Rezina, cu termenele de realizare – anii 2006-2009, aceasta nu a început nici pînă în prezent.

Din lipsa stației de epurare, apele reziduale sînt deversate direct în receptorii naturali, ceea ce condiționează nu doar poluarea apelor, ci și la răspîndirea unui miros neplăcut. Astfel de situații s-au constatat în or.Soroca și or.Strășeni.

De asemenea, în unele localități s-a observat un grad sporit de uzură al sistemelor de canalizare și a stațiilor de epurare, astfel apele se epurează insuficient și sînt deversate în receptorii naturali.

Lipsa sistemelor de canalizare determină poluarea mediului, în special a apelor freatice și a celor subterane. Deversarea apelor neepurate din sistemul comunal cauzează poluarea apelor de suprafață, deoarece acestea se deversează direct în rîuri.

Cele relatate sînt condiționate de mai mulți factori:

1. La implementarea politicii de stat în domeniul gestionării resurselor de apă nu se asigură un management integrat.

Astfel, politica de stat în domeniul instituțional este orientată spre crearea unei autorități unice abilitate cu funcții de gestiune a resurselor de apă ca structură principală în acest domeniu, care soluționează problemele resurselor de apă de importanță națională. În realitate, atribuțiile au fost dispersate între mai multe entități, iar unele suprapunîndu-se.

Una din atribuțiile de bază ale Ministerului Mediului, precum și ale Agenției “Apele Moldovei”, este acumularea și analiza informației privind starea ramurii, fapt ce n-a putut fi confirmat de nici una dintre structuri. Activitatea Agenției s-a limitat doar la acumularea informațiilor în baza chestionarelor, dar care nu au fost supuse verificărilor pentru confirmarea veridicității lor.

Lipsa unei metodologii unice de acumulare și de efectuare a analizei datelor determină lipsa bazei de date asupra stării ramurii privind aprovizionarea cu apă și canalizarea localităților.

Agenția “Apele Moldovei”, purtînd răspundere pentru planificarea, proiectarea, construirea și exploatarea sistemelor de alimentare cu apă, trebuia să elaboreze planurile de dezvoltare în perspectivă a gospodăriei apelor și schemele de utilizare complexă a resurselor de apă ale țării. De facto, nu au fost întreprinse măsuri pentru realizarea acestei atribuții.

De menționat că legislația națională nu prevede exhaustiv atribuțiile organelor centrale de specialitate și ale autorităților administrației publice locale în domeniul alimentării cu apă potabilă, acestea fiind formulate în mod general, fără divizare pe niveluri.

Totodată, din lipsa metodologiilor, s-a constatat că AAPL nu sînt capabile să-și realizeze atribuțiile la nivel local, deoarece nu dispun de planuri/programe locale adecvate pentru domeniul aprovizionării cu apă și canalizare. De asemenea, acestea nu dețin informații privind concepția generală de aprovizionare și managementul integrat.

Ministerul Mediului, precum și Agenția “Apele Moldovei”, chiar dacă dețin funcții ce vizează întreprinderea măsurilor de implementare a [Concepției](#) și [Strategiei privind aprovizionarea cu apă și canalizarea localităților](#), în realitate nu au monitorizat acest proces. Monitorizarea formală, precum și lipsa raportării unificate privind realizarea [Strategiei](#) și a [Programului](#) nu permite informarea adecvată și relevantă a Guvernului despre rezultatele obținute în domeniu și, respectiv, actualizarea politicilor de sector.

Nedisponibilitatea de date veridice privind situația actuală a ramurii, precum și de unele studii recente efectuate în domeniu ar putea condiționa și tergiversarea noilor acțiuni stabilite în cadrul proiectelor implementate de Ministerul Mediului.

Incoerența documentelor de politici afectează și coordonarea principalelor surse de finanțare a sectorului, neexistînd un mecanism de monitorizare a realizărilor în domeniu.

2. Alocarea mijloacelor financiare se efectuează într-un mod fragmentat, fără o analiză și o fundamentare în ce privește prioritatea obiectivelor și corelarea disponibilității finanțărilor din diverse surse pentru asigurarea atingerii scopului final.

Ministerul Mediului nu dispune de informația privind proiectele finanțate și rezultatele acestora, fapt ce invocă imposibilitatea de a cunoaște situația actuală în țară, precum și creează riscul utilizării neeficace și neconforme cu politicile în domeniu a mijloacelor financiare.

Echipa de audit nu a obținut de la Ministerul Mediului date sistematizate privind evaluarea și justificarea obiectivelor înaintate spre finanțare, a celor prioritare sau a celor eşalonate/etapizate și coordonate cu obiectivele naționale. Astfel, la colectarea informației privind sursele de finanțare, s-a folosit informația oferită de Ministerul Finanțelor.

Sectorul de aprovizionare cu apă și de canalizare este finanțat din diverse surse: bugetul de stat, bugetele locale, donatorii străini, Fondul Ecologic Național, Fondul Național de Dezvoltare Regională.

De asemenea, s-au depistat unele surse de mijloace financiare internaționale gestionate direct de AAPL și care nu au fost coordonate cu Ministerul Mediului, astfel putînd devia de la prioritățile naționale.

În cadrul actualului audit au fost supuse vizualizării și evaluării privind rezultatul atins conform scopului stabilit în proiect unele obiective finanțate din FEN și din bugetul de stat.

Fondul Ecologic Național reprezintă una dintre sursele de finanțare ale proiectelor din domeniul de aprovizionare cu apă și sisteme de canalizare.

Pentru unele dintre proiectele analizate este caracteristică aprobarea și alocarea de mijloace în sume mai mici decît valoarea proiectului complex, fără asigurarea planificării finanțării ulterioare, ceea ce, de fapt, determină un risc sporit privind utilizarea neeficace a mijloacelor financiare – “bani îngropați în pămînt”.

Inițierea proiectelor din diverse surse și de diferite entități, în același timp sau pe etape, nu permite ținerea evidenței obiectivelor deja începute, sau sînt în curs de execuție, precum și monitorizarea derulării acestora, dar în schimb încep altele noi, care nu sînt duse la bun sfîrșit.

Una din cauzele finanțării fragmentate este cuantumul limitat al resurselor financiare publice disponibile care să acopere necesitățile integrale la finanțarea obiectivelor. Totodată, nu au fost

efectuate studii și nu s-au stabilit criteriile de finanțare, pentru a determina prioritățile de finanțare și planificarea eşalonată a alocării mijloacelor financiare pe viitor întru asigurarea realizării obiectivelor.

Un alt motiv ce condiționează finanțarea parțială a obiectivelor este factorul uman. Adică, mulți dintre potențialii beneficiari nu cunosc posibilitățile de accesare a resurselor financiare destinate domeniului. În acest sens, s-a constatat nivelul redus de informare privind prioritățile politicilor în domeniu și transparența disponibilității resurselor financiare.

3. La realizarea atribuțiilor de supraveghere nu se asigură protecția mediului și a sănătății umane.

Monitorizarea stării apelor trebuie să fie efectuată pentru a obține o viziune coerentă și completă asupra stării apelor și pentru a asigura un control riguros și permanent al influenței asupra mediului.

Auditul a constatat că nu este stabilită procedura, precum și metodologia supravegherii surselor de apă, precum și a locurilor de deversare a apelor uzate.

În urma analizei activității IES, s-a relevat că acesta se limitează doar la procese de control și de constatare a încălcărilor depistate. În același timp, IES nu înaintează AAPL propuneri concrete de soluționare temporară a problemelor constatate.

De asemenea, IES nu deține informații sub forma unei baze de date care să asigure monitorizarea adecvată a sectorului.

Supravegherea de stat în domeniul de alimentare cu apă potabilă se efectuează în lipsa regulilor și normativelor sanitaro-epidemiologice privind supravegherea și monitorizarea calității apei potabile, ce urmau a fi elaborate de Ministerul Sănătății. Totodată, nu au fost constatate acțiuni ale CNSP privind monitorizarea indicatorilor relevanți ai stării de sănătate a populației în corelație cu factorul hidric (apa potabilă).

De menționat că activitățile IES nu sînt coordonate cu cele ale CSP, cu toate că țin de realizarea unui scop comun, privind protecția mediului și a sănătății, iar la realizarea atribuțiilor uneia dintre părți ar putea fi depistate cazuri ce țin de competența celeilalte.

Cele relatate denotă că structura actuală privind gestionarea resurselor de apă nu asigură implementarea politicilor de sector și nu dispune de instrumente suficiente și eficiente în scopul realizării obiectivelor stabilite. De asemenea, Ministerul Mediului nu și-a exercitat pe deplin atribuțiile statuate și nu deține informații relevante și suficiente pentru aceasta, ceea ce condiționează tergiversarea realizării obiectivelor privind asigurarea etapizată cu apă potabilă a populației, precum și protecția mediului, populația nedispunînd de condiții minime pentru necesitățile fiziologice.

Este necesar de menționat și faptul că nu au fost pe deplin executate cerințele și implementate recomandările din Hotărîrile Curții de Conturi aprobate anterior. Ministerul Mediului nu a întreprins nici o măsură în vederea implementării recomandărilor ce țin de cadrul normativ-legal (elaborarea strategiilor, sau asigurarea compatibilității cu normele legale în domeniul mediului și racordarea acestora la cerințele internaționale de protecție a mediului), nefiind modificată modalitatea finanțărilor din Fondul Ecologic Național.

În acest context, este foarte important de a stabili necesitățile naționale și prioritățile, iar autoritățile responsabile să-și redimensioneze atribuțiile pentru a asigura realizarea obiectivelor în termeni restrînși.

INFORMAȚII GENERALE

Apa – un element indispensabil al vieții

Apa este componentul principal al vieții pe Pămînt, iar accesul la apă este un drept primar al oamenilor. De calitatea și cantitatea ei, precum și de alimentarea fără întreruperi cu apă depinde starea sănătății și nivelul sanitaro-epidemiologic al populației, amenajarea mediului ambiant, stabilitatea funcționării serviciilor din sfera comunală și socială. Alt factor primordial al activității vitale îl constituie funcționarea stabilă a sistemelor de evacuare a apelor uzate, utilizarea deșeurilor, cu diminuarea impactului lor asupra mediului înconjurător.

Alimentarea populației cu apă potabilă și în cantități suficiente trebuie să fie una din direcțiile prioritare în politica și acțiunile statului pentru sănătate în relație cu mediul, fiind și o măsură eficientă în profilaxia maladiilor condiționate de apă. La fel de importantă este și problema canalizării localităților, ambele probleme urmînd a fi soluționate concomitent, deoarece construcția numai a sistemelor de

alimentare cu apă, cu creșterea inevitabilă a volumului de ape uzate formate, în lipsa colectării și epurării acestora, duce la poluarea apelor de suprafață și din fântâni.

Insuficiența apei, sau calitatea neadecvată a acesteia poate influența negativ asupra sănătății oamenilor, asupra stării mediului, precum și asupra economiei, aducând prejudicii în domeniul agriculturii.

Astfel, alimentarea cu apă este în egală măsură o problemă ecologică, socială și economică.

Date privind accesul populației la apă și canalizare

De menționat că Ministerul Mediului nu deține studii și informații statistice privind situația în domeniul auditat. Echipa de audit a preluat datele statistice de la Biroul Național de Statistică și, la momentul efectuării auditului, au fost accesibile doar pînă în anul 2010 inclusiv.

Potrivit acestor date, în anul 2010 pe teritoriul țării existau 690 sisteme de alimentare cu apă, din care funcționează 611 sisteme (sau 88,6%). În comparație cu anul 2008, numărul sistemelor de alimentare cu apă s-a mărit cu 90 unități.

Numărul sistemelor de alimentare cu apă și canalizare

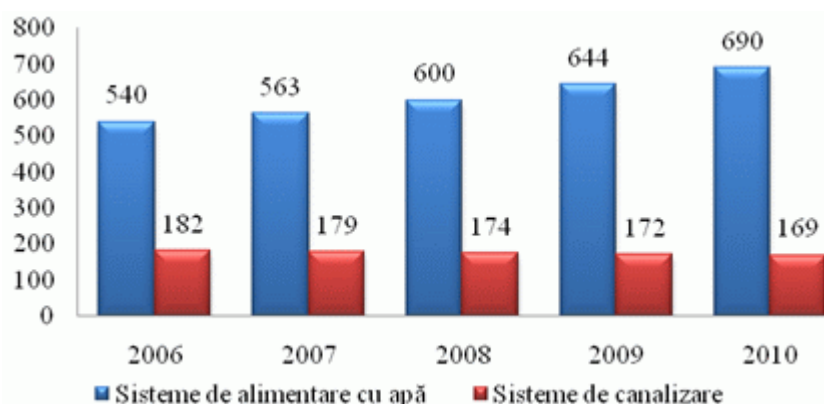

Figura 1

Sursă: www.statistica.md

Lungimea sistemelor de alimentare cu apă și de canalizare, km

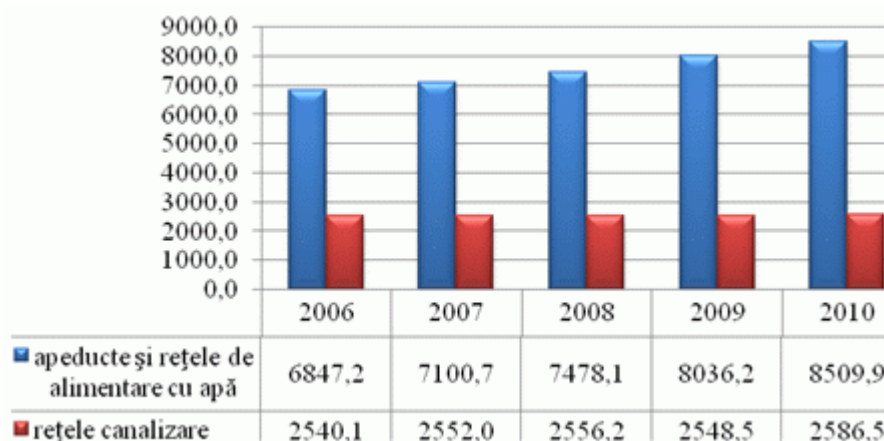

Figura 2

Sursă: www.statistica.md

Datele din figurile 1 și 2 relevă că, deși construcția sistemelor de alimentare cu apă înregistrează un spor, aceasta nu este susținută de construcția sistemelor de canalizare, fapt care presupune riscul de poluare a apelor, impunându-se cerințe privind protecția mediului împotriva efectelor negative ale evacuărilor de ape uzate. Comparativ cu anul 2008, numărul sistemelor de canalizare s-a redus cu 5 unități.

În anul 2010, din totalul apeductelor, doar 169 (sau 24,5 %) au fost dotate cu sisteme de canalizare, din care au funcționat 106 sisteme, iar 126 au fost dotate cu stații de epurare (fig.3).

Ponderea numărului sistemelor de alimentare cu apă dotate cu sisteme de canalizare

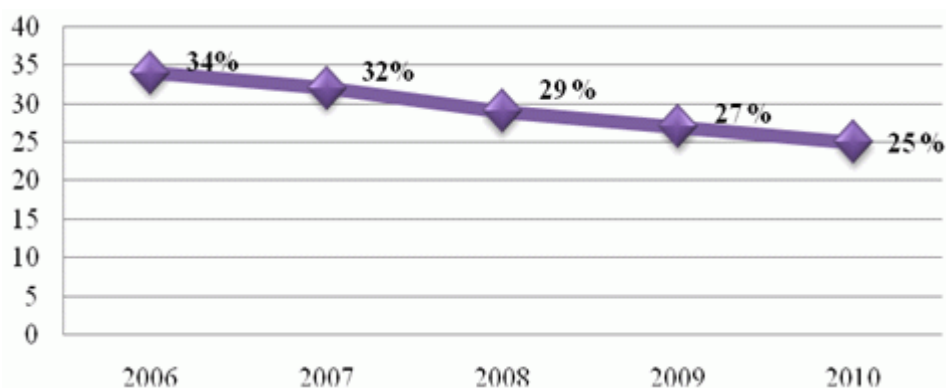

Figura 3

Sursă: www.statistica.md

Datele indică faptul că sistemele de apeduct nu sînt construite în paralel cu sistemele de canalizare și epurare a apelor reziduale, lipsa acestora avînd impact asupra poluării active a mediului, în special a solului, apelor de suprafață și celor freatice.

Deși accesul la apă și sanitație este important pentru un mod adecvat de viață, acesta, în special în mediul rural, este scăzut (fig.4).

Dotarea locuințelor cu apeduct și canalizare (după mediu, % din totalul locuințelor)

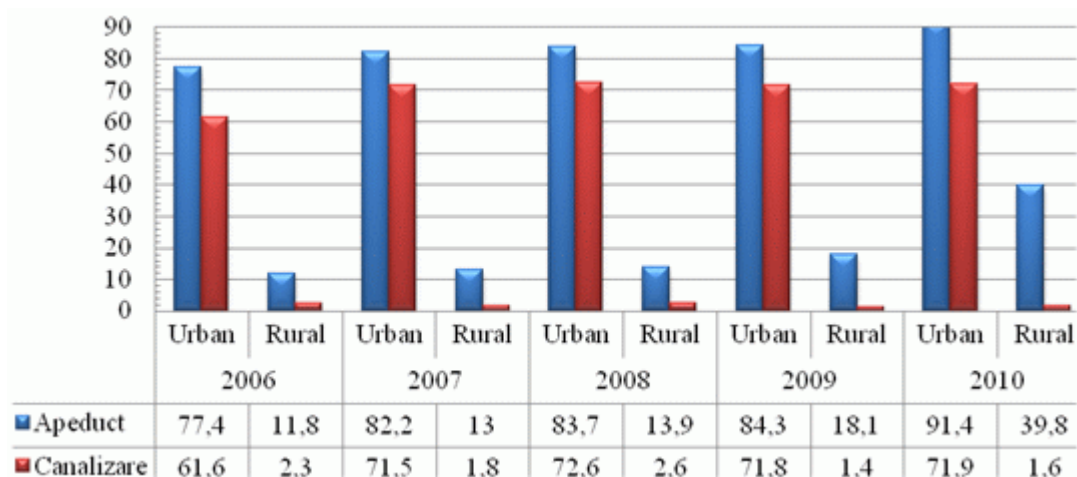

Figura 4

Sursă: www.statistica.md

Datele din Figura 4 denotă un decalaj semnificativ al cotei populației cu acces la serviciile de aprovizionare cu apă și de canalizare din mediul urban și cel rural, deși în structura populației predomină populația din mediul rural (58,4%). Astfel, se impune consolidarea angajamentelor întru sporirea numărului sistemelor de apă și canalizare în zonele rurale, prin investiții axate pe extinderea și modernizarea rețelelor de apă și canalizare, construcția stațiilor de epurare, precum și prin eficientizarea serviciilor publice de apă și canalizare.

Informațiile din figurile expuse prezintă starea sectorului, care se caracterizează prin:

- accesul limitat al populației la rețelele de alimentare cu apă și canalizare;
- decalajul semnificativ dintre localitățile urbane și cele rurale privind accesul la sistemele de apă și canalizare;
- diminuarea ponderii stațiilor de canalizare în raport cu sistemele de alimentare cu apă.

Cadrul juridic și obiectivele statului

Relațiile din domeniul alimentării cu apă potabilă, normele privind asigurarea persoanelor fizice și juridice cu apă potabilă, funcționarea sigură a sistemelor de alimentare cu apă potabilă și calitatea ei, precum și răspunderea pentru încălcările în acest domeniu sînt reglementate prin Legea cu privire la apa potabilă¹.

¹ [Legea nr.272-XIV din 10.02.1999.](#)

[Concepția politicii naționale în domeniul resurselor de apă](#)² a fost elaborată pentru perioada anilor 2003-2010, cu luarea în considerație a schimbărilor social-economice din țară, a programelor și tendințelor regionale și globale în domeniu, și are scopul de a preveni degradarea resurselor de apă.

² [Hotărîrea Parlamentului nr.325-XV din 18.07.2003.](#)

Principalele obiective ale politicii naționale în domeniul resurselor de apă sînt:

- a) realizarea unui management stabil al apei în calitate de component natural (resursă) al mediului și categorie social-economică (marfă);
- b) crearea unor condiții sănătoase și inofensive pentru viața omului.

Scopul fundamental al prezentei [Concepții](#) este folosirea rațională și conservarea resurselor de apă, îmbunătățirea calității apelor, satisfacerea cerințelor populației și ale economiei naționale în aprovizionarea cu apă, în restabilirea ecosistemelor acvatice.

În acest context, Guvernul a aprobat [Obiectivele de Dezvoltare ale Mileniului în Republica Moldova pînă în 2015](#)³. În vederea realizării obiectivului al 7-lea privind asigurarea durabilității mediului, au fost stabilite drept sarcini: reducerea în jumătate către anul 2015 a numărului de persoane fără acces durabil la surse sigure de apă (majorarea ponderii populației cu acces durabil la surse sigure de apă de la 38,5% în 2002 pînă la 47,7% în 2006, pînă la 57% în 2010 și pînă la 68,5% în 2015), precum și reducerea în jumătate către anul 2015 a numărului persoanelor fără acces la sisteme de canalizare și salubritate îmbunătățite.

³ [Hotărîrea Guvernului nr.288 din 15.03.2005.](#)

A fost aprobat [Programul de alimentare cu apă și de canalizare a localităților din Republica Moldova pînă în anul 2015](#)⁴ (în continuare – Programul), care inserează și concretizează căile de soluționare a problemelor expuse în direcțiile strategice ale dezvoltării social-economice a Republicii Moldova pînă în anul 2015, cuprinzînd 43 de localități urbane (municipii și orașe), cu populația totală de circa 1,5 mil. locuitori, și 556 localități rurale (comune și sate), cu populația totală de circa 2,1 mil. locuitori. De asemenea, [Programul](#) prevede soluționarea urgentă a problemei ce ține de modernizarea,

reutilizarea tehnică și dezvoltarea sistemelor comunale de alimentare cu apă și canalizare.

⁴ [Hotărârea Guvernului nr.1406 din 30.12.2005.](#)

Ulterior, a fost aprobată [Strategia privind aprovizionarea cu apă și canalizare a localităților din Republica Moldova](#)⁵ (în continuare – Strategia), al cărei scop este de a stabili politica statului în domeniu și direcțiile prioritare de realizare a ei.

⁵ [Hotărârea Guvernului nr.662 din 13.06.2007.](#)

Cadrul instituțional

Conform cadrului juridic vizat, au fost identificați actorii responsabili de realizarea sarcinilor și obiectivelor stabilite în domeniu, după cum urmează:

Responsabil	Atribuții
Guvernul	<ul style="list-style-type: none">- elaborarea și promovarea politicii statului în domeniul alimentării cu apă potabilă, se realizează prin intermediul ministerelor de resort;- elaborarea, aprobarea, finanțarea și realizarea programelor de stat privind dezvoltarea sistemelor centralizate de alimentare cu apă potabilă;
Ministerul Mediului , organul central de specialitate al administrației publice	<ul style="list-style-type: none">- elaborarea și promovarea politicii statului în domeniul protecției mediului și utilizării raționale a resurselor naturale, gospodăririi resurselor de apă, aprovizionării cu apă și canalizare;- asigurarea realizării măsurilor ce decurg din colaborarea interstatală în domeniul resurselor de apă;- atragerea investițiilor la construcția obiectelor de alimentare cu apă și de canalizare, de gospodărire a apelor și de hidroameliorație;
Agenția “Apele Moldovei” , autoritate administrativă (în subordinea Ministerului Mediului)	<ul style="list-style-type: none">- implementarea politicii de stat în domeniul gospodăririi resurselor de apă, hidroameliorației, aprovizionării cu apă și canalizare;- elaborarea și planificarea măsurilor privind gestionarea sistemelor de aprovizionare cu apă și de canalizare a localităților din Republica Moldova;- implementarea proiectelor în domeniul aprovizionării cu apă și canalizare, finanțate de instituții financiare internaționale;
Ministerul Dezvoltării Regionale și Construcțiilor	<ul style="list-style-type: none">- elaborarea și promovarea politicii statului în domeniul amenajării și planificării teritoriului, arhitecturii, urbanismului, construcției, locuințelor și dezvoltării regionale, în special avizarea planurilor urbanistice generale și zonale, susținerea și supravegherea realizării acțiunilor urbanistice și de amenajare a teritoriului, inclusiv a proiectelor construcțiilor amplasate în zonele centrale ale municipiilor și orașelor, sistemelor de alimentare cu apă și canalizare, precum și proiectelor-pilot în domeniul dezvoltării și amenajării teritoriului;
Autoritățile administrației publice locale	<ul style="list-style-type: none">- asigurarea condițiilor și serviciilor sigure pentru respectarea drepturilor și intereselor populației în domeniul sănătății publice, inclusiv pentru asigurarea cu apă potabilă de calitate, salubritatea și igienizarea teritoriului;- înființarea, în toate localitățile în care funcționează sisteme de alimentare cu apă și de canalizare, a structurilor specializate pentru gestionarea și exploatarea serviciilor respective, indiferent de sursele financiare din care au fost construite;- restabilirea și modernizarea sistemelor centralizate de alimentare cu apă și canalizare.

Figura 5. Structura instituțională în domeniul managementului apei

De asemenea, sînt stabilite responsabilități privind supravegherea de stat în domeniul alimentării cu apă potabilă:

Organele supravegherii sanitaro-epidemiologice (Serviciul de Supraveghere de Stat a Sănătății Publice)	asupra calității apei potabile, conformității ei cu normele sanitaro-igienice, cu standardele, asupra stării sanitaro-epidemiologice a surselor de apă potabilă și a zonelor de protecție sanitară, asupra respectării regulilor sanitare de organizare și întreținere a obiectivelor de alimentare cu apă potabilă;
Organele de protecție a mediului înconjurător, serviciile de administrare și supraveghere a resurselor de apă (Inspectoratul Ecologic de Stat)	asupra stării surselor de alimentare cu apă potabilă, evidenței volumului de apă folosit pentru alimentarea cu apă potabilă;

Figura 6. Organele supravegherii de stat

SFERA ȘI ABORDAREA AUDITULUI

Domeniul aprovizionării cu apă și canalizare este foarte larg și implică diverși factori ce țin atît de crearea sistemelor de aprovizionare cu apă și de canalizare, cît și de instituirea structurilor specializate privind gestionarea acestor sisteme.

Astfel, auditul mediului s-a axat pe evaluarea realizării obiectivelor principale privind asigurarea etapizată cu apă potabilă a populației reieșind din priorități, precum și canalizarea apelor uzate, pentru protecția mediului și dezvoltarea durabilă a societății.

Reieșind din importanța domeniului și a determinării deficiențelor și cauzelor nerealizării obiectivelor, a fost stabilit următorul obiectiv de audit: *Ministerul Mediului și alte organe cu competențe în domeniu (centrale și locale) dispun de instrumente suficiente și eficiente pentru realizarea obiectivelor stabilite ce țin de aprovizionarea cu apă și canalizarea localităților?*

Abordarea de audit a fost orientată pe probleme. Reieșind din obiectivul determinat, a fost auditat nu doar Ministerul Mediului, ca autoritate centrală de specialitate, dar și s-au colectat probe și la alte entități cu atribuții în domeniu.

În cadrul auditului s-a pus accentul pe eficacitate, acordîndu-se atenție asupra faptului dacă au fost obținute rezultatele scontate în urma utilizării mijloacelor financiare alocate în domeniu, în special pentru aprovizionarea cu apă potabilă a populației și calitatea acestei ape, precum și pentru asigurarea cu canalizare, adică protecția mediului împotriva apelor reziduale, și care sînt instrumentele utilizate la realizarea acestor obiective.

Domeniul de aplicare și metodologia de audit se conțin în Anexa 1.

CONSTATĂRI, CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI

OBIECTIVELE PRINCIPALE PRIVIND ASIGURAREA ETAPIZATĂ CU APĂ POTABILĂ A POPULAȚIEI NU SE REALIZEAZĂ

Cu toate că Republica Moldova a semnat Protocolul privind Apa și Sănătatea încă în anul 2000, care a fost ratificat în anul 2005, indicatorii-țintă au fost determinați cu întârziere. Totodată, se tergiversează realizarea obiectivelor stabilite în [Program](#) și [Strategie](#), populația neasigurîndu-se cu servicii de aprovizionare cu apă și canalizare.

Obiectivele naționale în domeniul aprovizionării cu apă și canalizare.

Republica Moldova a semnat, la 10 martie 2000, Protocolul privind Apa și Sănătatea la [Convenția din 1992 privind protecția și utilizarea cursurilor de apă transfrontiere și a lacurilor internaționale, adoptat la Londra la 17 iunie 1999](#), ratificîndu-l la 15 decembrie 2005. Ministerul Sănătății, în comun cu Ministerul Mediului, au fost desemnate în calitate de autorități naționale responsabile de punerea în aplicare a Protocolului nominalizat.

De asemenea, obiectivele privind aprovizionarea cu apă și canalizarea sînt stabilite în [Obiectivele de Dezvoltare ale Mileniului în Republica Moldova pînă în 2015](#), [Programul de alimentare cu apă și de canalizare a localităților din Republica Moldova pînă în anul 2015](#) și în [Strategia privind aprovizionarea cu apă și canalizare a localităților din Republica Moldova](#), fiind stabilite și termenele de realizare.

Obiectivele din [Program](#) și [Strategie](#) nu se realizează conform termenelor stabilite.

Obiectivele privind aprovizionarea cu apă și canalizarea au fost stabilite, cu determinarea localităților prioritare, în lipsa Planului de acțiuni pentru realizare. De asemenea, nu au fost stabilite criteriile de determinare a priorităților, precum și nu s-au efectuat studii privind necesitățile reale ale localităților.

Se menționează și faptul că [Strategia](#) a fost elaborată după aprobarea [Programului](#). Lipsește uniformitatea și coerența în elaborarea documentelor de politici ale statului, adică elaborarea prioritărilor a conceptului, urmat de [Strategie](#) și aprobate de Parlament⁶.

⁶ [Legea nr.780-XV din 27.12.2001](#) "Privind actele legislative".

Nu au fost elaborați în termen indicatorii-țintă și termenele de control conform obligației asumate de Republica Moldova prin Protocolul privind Apa și Sănătatea (în termen de 2 ani de la data cînd a devenit parte la protocol, adică pînă în decembrie 2007). Acești indicatori au fost elaborați și aprobați la 20.10.2010, prin ordinul ministrului sănătății și ministrului mediului⁷, în cadrul unui proiect finanțat de donatori străini.

⁷ Ordinul ministrului sănătății și ministrului mediului nr.91/704.

La Ministerul Mediului a fost implementat Proiectul "Susținerea elaborării Planului de Investiții/Acțiuni pentru facilitarea noii [Strategii de Aprovizionare cu Apă și Canalizare a Guvernului Republicii Moldova](#)", sponsorizat de Guvernele Austriei, Republicii Cehă, Inițiativa UE în domeniul apelor și implementat sub egida Organizației pentru Cooperare Economică și Dezvoltare.

Scopul principal al Proiectului constă în:

- Dezvoltarea capacității Guvernului Republicii Moldova de a planifica și implementa investiții viabile, prioritizate în infrastructura aprovizionării cu apă și canalizare;
- Mobilizarea și alocarea eficientă a resurselor financiare pentru atingerea [Obiectivelor de Dezvoltare ale Mileniului](#) privind apa, cu asigurarea accesibilității serviciilor de aprovizionare cu apă și canalizare pentru populație.

Astfel, obiectivul principal al Proiectului a fost de a oferi susținere Guvernului Republicii Moldova în elaborarea unui plan de investiții/acțiuni pe termen mediu și de a acorda asistență în implementarea [Strategiei Guvernului de Aprovizionare cu Apă și Canalizare](#), prin integrarea eficientă a acestui plan, elaborat în Cadrul de Cheltuieli pe Termen Mediu. Ministerul Mediului, cu suportul experților, a elaborat Planul de acțiuni privind facilitarea implementării [Strategiei](#) pentru perioada 2010-2015, care a fost definitivat în iunie 2011, dar care cuprinde acțiuni preconizate pentru perioade expirate (2010-2011).

Potrivit studiului efectuat în cadrul acestui proiect, s-a constatat că obiectivele stabilite anterior în [Strategie](#) nu sînt realiste și realizabile, fiind elaborat un plan de investiții/acțiuni pe termen mediu.

În anul 2009 a fost încheiat Acordul de Finanțare între Comunitatea Europeană și Republica Moldova privind finanțarea "Programului de Susținere a Politicilor de Sector în domeniul apelor". Obiectivul general al Programului este de a susține Moldova în implementarea reformelor în sectorul aprovizionării cu apă potabilă și canalizare prin intermediul asistenței financiare, asistenței tehnice, a dialogului politic pentru activitățile prioritare de relevanță sporită pentru populația și mediul înconjurător. Scopul acestui Program este de a susține Moldova în realizarea obiectivelor pe termen mediu, prevăzute de [Strategia privind aprovizionarea cu apă și canalizare a localităților din Republica Moldova](#) și care urmează a fi atinse în comun cu alți parteneri pentru dezvoltare internațională. Întru realizarea acestui Program, a fost elaborată Matricea de Politici, care prevede atribuții pentru diferite autorități.

Implementarea Programului de Susținere a Politicilor de Sector în domeniul apelor a fost monitorizată prin organizarea ședințelor Comitetului de Supraveghere a Proiectului. Urmare evaluării progreselor, precum și nerealizării în termen a tuturor obiectivelor trasate și recomandărilor înaintate, Ministerul Mediului a revizuit termenele de realizare a Matricei de Politici.

Cu toate că în Raportul de evaluare s-a indicat că Matricea a fost realizată la un nivel de 75%, auditorii au constatat imposibilitatea determinării nivelului real de executare, datorită lipsei informațiilor.

Auditul denotă o iresponsabilitate la realizarea angajamentelor asumate prin Matricea de Politici, iar la raportarea privind executarea ei se denaturează informațiile. Astfel, nu există o bază de date creată care ar permite verificarea informației oferite, precum și o metodologie de acumulare și analiză a datelor, cu toate că elaborarea acesteia constituie și o cerință a Matricei de Politici, ca angajament față de Uniunea Europeană. Această bază de date urma a fi publicată pînă în decembrie 2011, obiectivul fiind raportat ca realizat, cu toate că crearea acesteia de abia fusese inițiată.

S-a constatat, de asemenea, că unul din obiectivele conform tranșei I este construirea de haznale noi sau sisteme simple de canalizare pentru populația rurală (mai mult de 25000 de persoane) din sursele bugetului de stat, ale bugetelor companiilor de apă, precum și din finanțarea internațională. S-a raportat că, potrivit chestionarelor, 22478 de persoane beneficiază de haznale. De facto, auditul a relevat că astfel de lucrări nu sînt finanțate, iar construcția lor este efectuată individual de către populație. În acest sens, se menționează că legislația națională nu prevede cerințe privind construcția acestora, iar organele de supraveghere nu au pîrghii de a verifica numărul existent, precum și cel nou apărut.

Cele mai multe atribuții, conform [Programului](#) și [Strategiei](#), le revin AAPL, atît în privința restabilirii și modernizării sistemelor existente, cît și a asigurării calității adecvate a apei potabile. S-a constatat că Ministerul Mediului nu a acordat asistența necesară pentru ajutorarea AAPL în vederea elaborării și implementării planurilor și programelor locale prin elaborarea metodologiei de elaborare a acestora.

Ministerul Mediului, precum și Agenția “Apele Moldovei”, chiar dacă au în competența lor întreprinderea măsurilor ce țin de implementarea prevederilor [Concepției](#) și [Strategiei privind aprovizionarea cu apă și canalizare a localităților](#), în realitate nu au monitorizat acest proces.

Documentele strategice și de politică nu sînt coordonate suficient, existînd în același timp atît [Programul](#) și [Strategia](#), cît și [Obiectivele de Dezvoltare ale Mileniului](#), pentru care se raportează separat, cu toate că obiectivele sînt aceleași. Nu există o modalitate unică privind raportarea rezultatelor obținute, totul este descris în mod narativ și formal, fără a se indica care obiectiv a fost atins comparativ cu indicatorul stabilit.

Populația nu este asigurată etapizat cu apă potabilă conform obiectivelor stabilite.

Obiectivele naționale de aprovizionare cu apă și canalizare nu se realizează conform termenelor și măsurilor prioritare stabilite.

Astfel, la contrapunerea rezultatelor obținute conform [Programului](#) și [Strategiei](#) cu obiectivele trasate, s-a constatat că unele din acestea nu au fost realizate, cu toate că finanțări în domeniu există, dar care nu sînt coordonate cu necesitățile. De exemplu, ca obiectiv prioritar în [Program](#) s-a stabilit construcția stațiilor de epurare în or.Soroca și or.Rezina, cu termenul de realizare anii 2006-2009, care nici pînă în prezent nu a început.

De asemenea, s-a constatat că [Programul](#) urma să se realizeze paralel în cîteva direcții, iar asigurarea cu apă a populației rurale se prevedea a fi efectuată în trei etape. Prima etapă a fost livrarea apei potabile către populație, prin transportarea în recipiente speciale sau construcția și reconstrucția fîntînilor de mină, dar pînă în prezent sînt localități care nici în acestea nu au apă de calitate corespunzătoare. Exemplificînd situația din unele raioane, menționăm că în fîntînile din satul Lunga (r-nul Florești) și orașul Iargara (r-nul Leova) se conține petrol încă din anii '90, iar fîntînile cu apă acceptabilă sînt limitate.

Faptul că obiectivele și măsurile preconizate nu au fost fundamentate pe necesitățile reale ale țării, precum și că nu s-au stabilit criterii de determinare a priorităților de finanțare a condiționat imposibilitatea realizării lor.

Incoerența documentelor de politici afectează și coordonarea principalelor surse de finanțare a

sectorului, neexistând un mecanism de monitorizare a realizărilor în domeniu. Monitorizarea formală, precum și lipsa raportării unificate privind realizarea [Strategiei](#) și [Programului](#) nu permit informarea adecvată și relevantă a Guvernului despre rezultatele obținute în domeniu și, respectiv, actualizarea politicilor de sector.

Totodată, din lipsa metodologiilor, AAPL nu sînt capabile să-și exercite atribuțiile la nivel local, deoarece nu dispun de planuri/ programe locale adecvate pentru domeniul aprovizionării cu apă și canalizare. Acestea includ, de obicei, obiective/acțiuni foarte generale (cum ar fi “construcția sau modernizarea sistemelor de aprovizionare cu apă în raion”), care nu pot fi realizate, întrucît nu sînt stabilite acțiunile concrete și sursele financiare de acoperire.

Nedisponibilitatea de date veridice privind situația actuală a ramurii, precum și de studii recente în domeniu ar putea determina tergiversarea noilor acțiuni stabilite în cadrul proiectelor implementate de Ministerul Mediului.

Recomandări Ministerului Mediului:

1. Să efectueze un studiu în vederea determinării necesităților și actualizării datelor privind starea ramurii, întru asigurarea realizării obiectivelor, ținînd cont de rezultate, dat fiind faptul că atât [Programul](#), cît și [Strategia](#) au fost elaborate anterior (anii 2005, 2007).

2. Să elaboreze Metodologia și forma de raportare privind implementarea [Programului](#) și [Strategiei](#) la nivel de Guvern.

3. Să determine Metodologia de elaborare a planurilor/programele locale privind aprovizionarea cu apă și canalizarea localităților.

POPULAȚIA NU ARE ACCES DEPLIN LA APA POTABILĂ

Asigurarea populației cu apă și informarea privind calitatea acesteia este una din direcțiile prioritare ale politicii statului. Autoritățile de competență nu contribuie în măsura corespunzătoare la realizarea acesteia, ceea ce prezintă un risc pentru sănătatea populației.

Noțiuni de apă potabilă

Apa potabilă reprezintă acea apă care poate fi consumată de om, direct sau indirect, timp îndelungat, fără a-i prejudicia sănătatea⁸.

⁸ [Legea nr.272-XV din 10.02.99](#) “Cu privire la apa potabilă”.

În conformitate cu Directiva Consiliului Europei privind calitatea apei destinate consumului uman, aceasta reprezintă orice tip de apă în stare naturală sau după tratare, folosită pentru băut, la prepararea hranei ori în alte scopuri casnice, indiferent de origine și de faptul că este furnizată prin rețeaua de distribuție, din sursă sau rezervor, sau este distribuită în sticle ori în alte recipiente.

În conformitate cu [Legea privind supravegherea de stat a sănătății publice](#)⁹, calitatea apei potabile livrate populației nu trebuie să prezinte riscuri pentru sănătatea umană, iar cantitatea acesteia trebuie să satisfacă necesitățile fiziologice și gospodărești ale ei.

⁹ [Legea nr.10 din 03.02.2009](#) “Privind supravegherea de stat a sănătății publice”.

Asigurarea populației cu apă de calitate este una din direcțiile prioritare ale politicii statului în domeniu, acesta garantînd respectarea standardului calității apei potabile (pentru sistemele urbane centralizate de aprovizionare cu apă) și îmbunătățirea treptată a calității ei în localitățile rurale și în orașele care nu au sisteme centralizate de alimentare cu apă¹⁰.

¹⁰ [Hotărîrea Parlamentului nr.325 din 18.07.2003](#) “Privind aprobarea Concepției politicii naționale în domeniul resurselor de apă”.

În scopul verificării faptului dacă apa distribuită consumatorului este conformă cerințelor de calitate

și nu creează riscuri pentru sănătate, este asigurată supravegherea și controlul monitorizării calității apei potabile de către Centrul Național de Sănătate Publică și Centrele teritoriale de sănătate publică, acestea fiind instituții din subordinea Ministerului Sănătății, care aprobă norme sanitaro-igienice (de calitate) ale apei potabile. De asemenea, CSP trebuie să asigure disponibilitatea informației în ceea ce privește calitatea apei potabile, avizarea populației despre posibilele efecte asupra sănătății și despre măsurile de remediere luate sau care se impun a fi luate de către autoritățile competente ori de către consumatorii în cauză. Această informație trebuie să fie corectă, clară, furnizată la timp și actualizată.

Rezultatele investigării calității apei potabile pentru unele localități invocă motive de îngrijorare.

[Strategia](#) și [Programul](#) prevăd aprovizionarea cu apă potabilă a populației în cantități suficiente, iar calitatea acesteia trebuie să corespundă normelor sanitaro-igienice ale apei potabile și să nu prezinte riscuri pentru sănătatea umană. În conformitate cu datele oferite de CNSP, calitatea apei potabile atestă abateri de la caracteristicile organoleptice (miros, gust), fizice (turbiditate, culoare, temperatură, conductibilitate electrică, radioactivitate), chimice (reziduu fix, reacția apei, duritatea apei, substanțe organice), biologice și bacteriologice.

În vederea asigurării supravegherii sanitare, CNSP organizează și efectuează investigații de laborator privind calitatea apei potabile. În acest sens, este întocmit planul anual al investigațiilor de laborator, care cuprinde investigații sanitaro-igienice pentru apa potabilă, apele reziduale, determinarea reziduurilor de pesticide în apa potabilă, investigații de microbiologie sanitară. Rezultatele privind investigarea probelor prelevate (apa potabilă) sînt structurate conform surselor de aprovizionare și caracteristicii sanitare a apei potabile (valori absolute și %) (Anexa 2).

Cea mai mare cotă de probe examinate care nu corespund normativelor sanitare atît la parametrii chimici, cît și microbiologici o dețin sursele decentralizate de alimentare cu apă (fîntînile de mină). Ponderea probelor de apă din fîntîni neconforme cerințelor igienice în anul 2011 a constituit 82,9% la parametrii sanitaro-chimici (în anul 2010 – 84,2%) și 38,3% la parametrii sanitaro-microbiologici (în anul 2010 – 41,2%).

Rezultatul prelevării probelor de apă potabilă denotă niveluri sporite de neconformitate la parametrii de calitate (microbiologici, chimici și cantitativi) ai acesteia atît din sursele subterane, cît și din sistemele de distribuire. Ponderea probelor neconforme la parametrii chimici din sursele centralizate subterane în anul 2011 a constituit 75,71%, comparativ cu 67,79% (anul 2010) (vezi figurile 7 și 8).

Ponderea probelor anuale de apă neconformă normelor sanitare

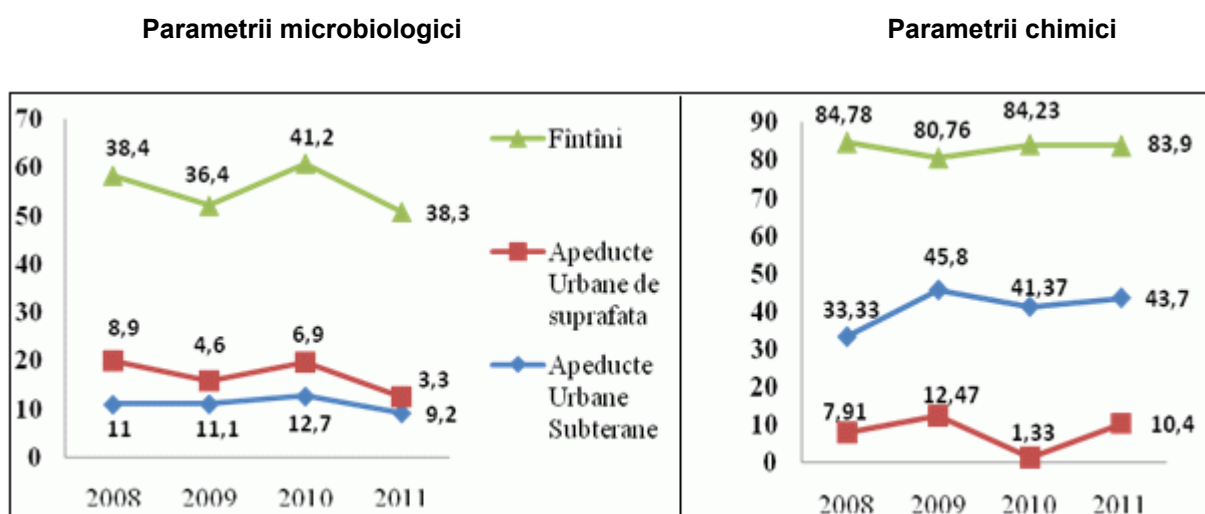

Figura 7

Figura 8

a apei potabile.

În acest sens, cea mai gravă situație este atestată în raioanele Anenii Noi, Dondușeni, Hîncești, Fălești, Glodeni, Căușeni, Ceadâr-Lunga, Comrat, Glodeni, Drochia, Cimișlia, Sîngerei, mun.Bălți, unde acest indice constituie de la 84% pînă la 100%.

Există localități unde apa din fîntînile de mină sau sursele subterane este utilizată direct, fără a se lua în considerație calitatea acesteia și fără a fi tratată sau dezinfectată pentru respectarea regulilor minime de igienă.

În majoritatea lor, apele subterane nu corespund parametrilor de calitate pentru apa potabilă prin concentrația de reziduu fix, fluor, hidrogen sulfurat, durtate totală, fier total etc.

Deși pentru aprovizionarea cu apă și canalizarea localităților se alocă surse financiare, în unele localități, în urma valorificării mijloacelor financiare, s-a constatat că calitatea apei distribuite consumatorului nu corespunde parametrilor de calitate ai apei potabile, aceasta putînd fi utilizată doar în alte scopuri decît potabil.

Astfel, deși în or.largara, raionul Leova au fost executate lucrări în valoare de 9,9 mil.lei pentru construcția sistemului de epurare, canalizare și aprovizionare cu apă și canalizare, calitatea apei la sursă nu corespunde parametrilor în vigoare, nefiind asigurate normele de calitate ale apei potabile, prin alegerea sursei necorespunzătoare de alimentare cu apă potabilă.

Ca rezultat al valorificării surselor financiare (1,9 mil.lei) alocate din FEN, s.Floreni din raionul Anenii Noi a fost aprovizionat cu apă. Este necesar de menționat că probele de apă prelevate, conform valorilor parametrilor investigați, nu corespund cerințelor privind conținutul de amoniu, hidrogen sulfurat și sodiu. Astfel, în scopuri potabile, se recomandă a se utiliza apa extrasă doar după filtrare și aerare.

În conformitate cu datele Centrului Național de Sănătate Publică, 60% din populația rurală se alimentează cu apă din fîntîni, aceasta fiind preponderent contaminată cu nitrați și alte substanțe dăunătoare. Principalele surse de poluare a acestora sînt spațiile insalubre ale localităților și cele de lîngă fîntîni, complexele animaliere situate în apropierea surselor de apă, latrinele (încăperi speciale pentru satisfacerea nevoilor fiziologice (fără canalizare)), haznalele (bazine subterane (gropi) de dimensiuni reduse, folosite pentru colectarea deșeurilor umane).

O situație alarmantă și specifică s-a constatat în s.Lunga, r-nul Florești (Foto 1). Astfel, Centrul de Sănătate Publică a atenționat AAPL asupra faptului că, potrivit probelor de apă preluate din sursele decentralizate (fîntîni), peste 60% din fîntîni nu corespund parametrilor la indicii sanitaro-chimici, fiind depistate substanțe specifice, și anume – produse petroliere în cantități mari (de la 61,4 pînă la 166,8 mg/dm³), sursele de apă fiind interzise spre folosire în scop potabil. De menționat că localitatea nu dispune de alte surse de aprovizionare cu apă potabilă.

De asemenea, apa din fîntînile de mină din orașul largara, r-nul Leova (Foto 2) este afectată de conținutul sporit al substanțelor petroliere.

Foto 1

Foto 2

Ministerul Sănătății, în special CNSP, nu a oferit echipei de audit studii și informații oficiale referitor la acțiunile CNSP privind monitorizarea indicatorilor relevanți ai stării de sănătate a populației în corelație cu factorul hidric (apa potabilă). De asemenea, nu au fost prezentate informații sau studii privind specificul apelor pe teritoriul republicii (după regiuni), ținându-se cont de conținutul chimic (fluor, hidrogen sulfurat ș.a.), cu soluțiile propuse pentru aceste localități.

CNSP a prezentat doar Raportul despre cercetările științifice la tema: “Evaluarea igienică comparativă a morbidității nontransmisibile a copiilor din sectorul urban și rural determinată de unii factori ai mediului ambiant”.

Conform Raportului Național de Dezvoltare Umană în Moldova 2009-2010 “Schimbările Climatice în Republica Moldova: Impactul socio-economic și opțiunile de politici pentru adaptare”, în republică aproximativ 2,0 milioane de oameni utilizează în consumul zilnic apă poluată. Lipsa apei potabile în gospodăriile oamenilor este cauzată de starea deplorabilă a rețelelor de alimentare cu apă și canalizare în localitățile urbane, dar și de inexistența apeductelor la sate, reprezentând un risc de răspândire a infecțiilor. În opt (din zece) fântâni și izvoare apa nu corespunde normelor sanitare.

Calitatea apei din fântâni se înrăutățește cu fiecare zi și nici apa din apeduct nu corespunde normelor în vigoare. Din cauza avariilor, a sistărilor în procesul de alimentare, se creează condiții pentru dezvoltarea bacteriilor patogene în țevi. Ca rezultat, apa se contaminează. Analiza datelor arată că indicii chimici, sanitari și microbiologici care descriu calitatea apei în fântâni s-au micșorat brusc în ultimii 6 ani. În anul 2003, 82% din fântânile cu apă potabilă nu corespundeau standardelor sanitare. Acest procent a crescut în anul 2008 pînă la 84,8%, și dacă va continua să crească, ne putem aștepta ca în următorii 5 ani cota fântînilor cu apă care nu corespunde standardelor va atinge 86,7%, iar a celor care nu corespund standardelor microbiologice poate ajunge la 44,1% în anul 2012.

În același timp, la nivel regional și european se anticipează următoarele tendințe ale riscurilor asociate schimbărilor climatice, printre care este și sporirea poverii bolilor induse de apă la populațiile pentru care standardele de apă, salubritate publică și igienă personală sînt deja joase.

Situația dată privind potențialul impact negativ asupra sănătății umane, care este relevantă și pentru Republica Moldova, nu s-a luat în considerație la formularea politicilor, strategiilor sau recomandărilor necesare. Totodată, principiile de bază și prioritățile nu au fost incluse în documentele corespunzătoare și, respectiv, nu au fost implementate.

Nu este asigurat accesul populației la apa potabilă nici măcar pentru necesitățile fiziologice, ceea ce prezintă un risc pentru sănătate.

Potrivit informației din Raportul Național de Dezvoltare Umană în Moldova 2009-2010, s-a dublat morbiditatea în urma maladiilor cauzate de poluarea apei. Circa 80% din maladiile legate de calitatea nesatisfăcătoare a mediului sînt provocate de poluarea excesivă a apei potabile și doar 20% – de ceilalți factori de mediu. Din cauza calității apei, viața locuitorilor de la sate se va reduce cu 4-5 ani. Populația rurală (aproximativ 60% din total) este asigurată preponderent din surse necentralizate de apă, comparativ cu populația urbană. Astfel, declinul în calitatea apei va lovi într-un mod disproporțional locuitorii din mediul rural.

Se menționează că Ministerul Sănătății nu deține informația completă privind impactul apei asupra sănătății, precum și privind conținutul apelor de pe teritoriul republicii și nu a identificat măsurile de protecție specifice. De asemenea nu se asigură informarea adecvată a populației privind calitatea apei și impactul asupra sănătății, respectiv aceasta nu este familiarizată cu măsurile de protecție ce urmează a fi întreprinse.

Recomandări Ministerului Sănătății:

4. Să efectueze studii privind impactul calității apei asupra sănătății, specifice localităților republicii, cu identificarea riscurilor și a măsurilor de protecție reieșind din fiecare caz;

5. Să elaboreze procedurile și formele de informare a populației despre influența calității apei potabile asupra sănătății și să desfășoare o campanie activă de sensibilizare a populației privind situația reală în localitățile rurale, cu informarea despre riscurile pentru sănătate și măsurile de protejare.

ACCESUL POPULAȚIEI LA APĂ CREȘTE, ÎNSĂ NU SÎNT ASIGURATE SISTEME DE CANALIZARE ȘI EPURAREA ADECVATĂ A APELOR UZATE

Evacuarea apei uzate în receptorii naturali trebuie să fie efectuată doar după asigurarea epurării. Situația din țară la acest capitol denotă lipsa asigurării cu sisteme de canalizare și, respectiv, a epurării apelor reziduale, ceea ce determină poluarea apelor, influențînd asupra sănătății populației.

Cerințe privind deversarea apelor uzate

Conform legislației naționale¹¹, înainte de a fi evacuate în receptori naturali, apele uzate menajere și industriale, colectate în rețelele de canalizare municipale, vor fi supuse unei epurări corespunzătoare. De asemenea, nu se permite evacuarea apelor reziduale în lipsa autorizației. Conform bunelor practici, odată cu construcția sistemelor de aprovizionare cu apă, e necesar de a construi și sisteme de canalizare. Rolul de preluare și epurare a apelor uzate menajere și industriale revine stațiilor de epurare, acestea avînd ca scop îmbunătățirea calității apelor uzate, pentru a putea fi deversate fără a prejudicia mediul.

¹¹ [Hotărîrea Guvernului nr.1141 din 10.10.2008](#) "Pentru aprobarea Regulamentului privind condițiile de evacuare a apelor uzate urbane în receptori naturali".

Nu se asigură construcția sistemelor de canalizare

Odată cu creșterea numărului populației cu acces la apă, în special în mod centralizat, crește și consumul de apă, în special menajeră și, respectiv, cel al apelor uzate, care se deversează în pămînt, din lipsa canalizării.

În sectorul rural, dacă la sistemele centralizate de apă există un acces parțial, apoi cît privește canalizarea situația este mult mai dificilă.

În unele cazuri, populația își amenajează locuri de acumulare de tip haznale în mod individual, însă nu întotdeauna acestea sînt construite asigurându-se protecția mediului (multe reprezintă niște gropi, din care apa treptat se infiltrează în pămînt, astfel poluînd apele freatiche).

Cu toate că numărul apeductelor este în creștere, cel al sistemelor de canalizare s-a micșorat. O problemă ce ține de organizarea sistemelor de canalizare este construcția apeductelor în lipsa acestora. Nu se menține un concept unic privind construirea în paralel a apeductului și a canalizării.

Un alt motiv îl constituie informarea insuficientă a populației despre pericolele cauzate de lipsa canalizării, precum și privind utilizarea haznalelor.

Organele competente responsabile de supraveghere nu propun soluții alternative temporare. De asemenea, nu au fost formulate viziuni concrete privind tipul de stații de epurare cărora ar trebui de dat prioritate, în republică construindu-se stații de epurare biologică, zone umede construite (ZUC) etc. Acest fapt influențează atît costul investiției, cît și atitudinea populației. Spre exemplu, în r-nul Soroca, populația din s.Egoreni a împiedicat construcția stației de epurare pe teritoriul satului, ceea ce a dus la pierderea mijloacelor alocate de către Banca Mondială.

În unele localități s-a constatat un grad sporit de uzură a sistemelor existente și a stațiilor de epurare, astfel apele ieșind insuficient de epurate.

De exemplu sistemul de canalizare a orașului Anenii Noi este foarte uzat, cauzînd multiple avarii, iar stația de epurare amplasată în s.Bulboaca nu mai asigură epurarea conformă a apelor uzate (Foto 3 și Foto 4).

Foto 3

Foto 4

O situație analogică s-a înregistrat și în orașul Cimișlia, unde sistemul de canalizare este deteriorat, iar stația de epurare nu funcționează (Foto 5 și Foto 6).

Foto 5

Foto 6

Din lipsa stației de epurare, apele reziduale sînt deversate direct în receptorii naturali, ceea ce duce nu doar la poluarea apelor, ci și la răspîndirea unui miros neplăcut.

Astfel, din lipsa stației de epurare apele reziduale ale orașului Soroca sînt deversate direct în râul Nistru (Foto 7 și Foto 8).

Foto 7

Foto 8

Contrar prevederilor legislației, unii operatori de servicii publice de aprovizionare cu apă și canalizare activează în lipsa autorizației de folosință specială a apei, care se eliberează în cazul corespunderii tuturor cerințelor și se acordă beneficiarului cu dreptul de utilizare a apelor, de deversare a apelor reziduale în receptori, precum și la alte activități cu influență negativă asupra apelor.

Nu există modalități privind opirea apelor reziduale, deoarece populația este conectată la sistemul de canalizare. Astfel, chiar dacă întreprinderile gestionare ale acestui sistem sînt avertizate în privința necesității epurării apelor uzate și activitatea acestora nu se autorizează de către organele competente din lipsa stației de epurare, acestea oricum activează, deoarece nu există pîrghii de a împiedica exploatarea sistemelor de canalizare.

Aceeași situație s-a constatat și în or. Strășeni (Foto 9 și Foto10).

Foto 9

Foto 10

Organele de control ecologic și de supraveghere a sănătății publice nu dețin pîrghiile necesare pentru a preveni poluarea mediului, deoarece unele surse de apă (fîntînile de mină), haznalele, precum și latrinele se află pe proprietate privată și nu au posibilitate de a influența, precum și informația suficientă de a le verifica.

Neasigurarea epurării adecvate cauzează poluarea mediului

Volumul apelor uzate epurate insuficient care sînt deversate în obiectivele acvatice pentru perioada 2006-2010 atestă fluctuații de la 6,5 pînă la 7,5 mil.m³, iar volumul deversărilor fără epurare s-a majorat de la 0,5 pînă la 0,9 mil.m³, fapt ce este reflectat în tabelul ce urmează:

	(mil.m ³)				
	2006	2007	2008	2009	2010
Ape reziduale evacuate în bazinele de suprafață – total, dintre care	688	687	678	678	682
- fără epurare	0,5	0,7	0,7	0,8	0,9
- epurate insuficient	6,5	9,3	13,3	9,2	7,5
Ape epurate normativ	119	119	114	116	119

Sursă: www.statistica.md

Avînd în vedere gradul apelor epurate insuficient și al celor fără epurare, este important să se țină cont de faptul că această situație provoacă un impact negativ asupra resurselor naturale (solul, apa, aerul atmosferic etc.), apele uzate conținînd diverși poluanți solizi, lichizi sau gazoși (Anexa 3).

Lipsa sistemelor de canalizare duce la poluarea mediului, în special a apelor freatice și a celor subterane. Apele uzate și deversarea acestora neepurate din sistemul comunal cauzează poluarea

apelor de suprafață.

Un alt impact al apelor deversate direct în pământ este fenomenul alunecărilor de teren, cum ar fi în or. Sîngera, mun. Chișinău.

Recomandări Ministerului Mediului:

6. Să elaboreze și să aprobe reglementări privind asigurarea construcției apeductelor concomitent cu canalizarea.

7. Să elaboreze propuneri privind soluționarea admisibilă temporară a problemelor constatate, pentru asigurarea continuității activității operatorilor care dețin în gestiune sisteme de canalizare în lipsa stațiilor de epurare, avînd în vedere situația precară privind starea sistemelor de canalizare și a stațiilor de epurare, precum și imposibilitatea de a întreprinde măsuri de ameliorare imediate, din lipsa mijloacelor financiare.

8. Să elaboreze un plan de acțiuni privind prioritizarea finanțării construcției sistemelor de canalizare și a stațiilor de epurare în localitățile care dispun de apă în mod centralizat.

9. Să stabilească cerințe, pîrghii și responsabilități privind construcția și deservirea haznalelor și latrinelor individuale.

10. Să elaboreze procedurile și formele de informare a populației privind impactul apelor uzate asupra mediului și să desfășoare o campanie activă de sensibilizare a populației privind situația reală în localitățile rurale, cu informarea despre riscurile pentru mediu și măsurile de protecție.

**PRIN IMPLEMENTAREA POLITICII DE STAT ÎN DOMENIU NU SE ASIGURĂ
UN MANAGEMENT INTEGRAT AL RESURSELOR DE APĂ**

Cadrul legal prevede atribuții pentru autoritatea responsabilă de implementarea politicii în domeniu, dar care sînt dispersate între mai multe autorități și, respectiv, nu se exercită, astfel nefiind deținute informațiile necesare pentru realizarea acestei politici, precum și pentru evaluarea implementării.

Conceptul de management integrat al resurselor de apă

Managementul integrat este modalitatea practică de aplicare a conceptului dezvoltării durabile în domeniul apelor. Managementul integrat al resurselor de apă promovează dezvoltarea și coordonarea apei, a terenului și a resurselor acestora, în vederea optimizării, dezvoltării sociale și economice echilibrate, fără compromiterea durabilității ecosistemelor.

Conceptul de management integrat al resurselor de apă presupune, în contrast cu gospodărirea tradițională a resurselor de apă, o abordare integrată a acestora atît la nivel fizic și tehnic, cît și la nivel de planificare și management. Nivelul de integrare este bazinul hidrografic, unitate naturală de formare a resurselor de apă.

Managementul integrat al resurselor de apă oferă un cadru conceptual de ghidare în scopul managementului și exploatării durabile a resurselor de apă, însă pentru implementarea acestuia sînt necesare reforme la toate nivelurile în circuitul managementului și planificării sectorului acvatic.

Conform [Concepției politicii naționale în domeniul resurselor de apă](#), politica de stat la capitolul instituțional este orientată spre crearea unei autorități unice abilitate cu funcții de gestiune a resurselor de apă, ca structură principală în acest domeniu, care soluționează problemele resurselor de apă de importanță națională.

De asemenea, trebuie să fie creată structura organizatorică a gestionării, în scopul asigurării folosirii raționale a apelor, protecției acestora împotriva poluării și realizarea măsurilor de prevenire a poluării.

Ministerul Mediului este organul central de specialitate al administrației publice care elaborează și promovează politica statului în domeniul protecției mediului și utilizării raționale a resurselor naturale, gospodării resurselor de apă, aprovizionării cu apă și canalizare, controlului ecologic de stat și monitoringului calității mediului¹².

¹² [Hotărîrea Guvernului nr.847 din 18.12.2009](#) "Pentru aprobarea Regulamentului privind organizarea și funcționarea Ministerului Mediului, structurii și efectivului-limită ale aparatului central al acestuia".

Agenția “Apele Moldovei” este autoritatea administrativă responsabilă de implementarea politicii de stat în domeniul gospodăririi resurselor de apă, hidroameliorației, aprovizionării cu apă și canalizare, care își desfășoară activitatea în subordinea Ministerului Mediului¹³.

¹³ [Hotărârea Guvernului nr.1056 din 15.09.2008](#) “Cu privire la aprobarea Regulamentului, structurii și statelor de funcții ale Agenției “Apele Moldovei””.

Cadrul normativ prevede și unele atribuții specifice Agenției “Apele Moldovei”¹⁴ privind planificarea, proiectarea, construirea și exploatarea sistemelor de ameliorare și de alimentare cu apă.

¹⁴ [Hotărârea Guvernului nr.619 din 16 august 1994](#) “Despre reglementarea relațiilor din domeniul gospodăririi apelor și folosirea rațională a resurselor de apă în Republica Moldova”.

Politica de stat în acest domeniu se bazează pe managementul informațional adecvat, care stă la baza luării tuturor deciziilor, și este îndreptată spre crearea unui sistem al managementului informațional integrat și transparent, concentrat în autoritățile de gestionare a bazinelor hidrografice și în autoritatea publică de gestionare a resurselor de apă.

De menționat că una din direcțiile principale în domeniul perfecționării legislației acvatice prevede că nici un act normativ nu poate fi adoptat oficial fără a elabora asigurarea metodologică respectivă a îndeplinirii lui și fără mecanisme de punere în aplicare a legislației.

Structura organizatorică a managementului resurselor de apă nu asigură implementarea politicii de stat în domeniu.

Cu toate că atribuțiile sînt prevăzute, structurile de resort nu dețin informația deplină și veridică asupra domeniului. De asemenea, nu este prevăzută modalitatea de coordonare a activităților, unele atribuții ale Ministerului Mediului și Agenției “Apele Moldovei” suprapunîndu-se.

Agenția raportează despre activitatea sa Ministerului Mediului, dar Direcția de specialitate din cadrul acestuia (Direcția managementul apelor) nu monitorizează activitatea Agenției. Astfel, Direcția nu deține informații privind activitățile preconizate spre realizare de către Agenție și nu analizează rezultatele obținute, pentru a le contrapune cu politica existentă în domeniu.

Una din atribuțiile de bază ale ministerului, realizată prin intermediul Direcției managementul apelor, precum și ale Agenției, este acumularea și analiza informației privind starea ramurii. Nici una dintre structuri nu a putut confirma activitatea pe parcursul anului la capitolul deținerea informației din domeniu și efectuarea analizei acesteia.

Activitatea Agenției s-a limitat doar la acumularea unor informații superficiale, în baza chestionarelor, care însă nu au fost supuse verificărilor, în scopul confirmării veridicității acestora.

De asemenea, Agenția este responsabilă de ținerea evidenței statistice a utilizării apelor. Aceasta nu dispune de un instrument de verificare a veridicității acestor date și se ocupă doar cu generalizarea lor, raportul generalizat fiind prezentat Biroului Național de Statistică.

Cele expuse sînt cauzate de lipsa unei metodologii unice de acumulare și de efectuare a analizei datelor, ceea ce, respectiv, determină lipsa bazei de date privind starea ramurii de aprovizionare cu apă și canalizare a localităților.

Conform Directivei Europene, statele trebuiau să identifice bazinele hidrografice (orice zonă în care toate scurgerile de apă converg, printr-o rețea de râuri, fluvii și, eventual, lacuri, către mare, unde se varsă printr-o singură gură de vărsare, un singur estuar sau o singură deltă) care se află pe teritoriul lor național și să le aloce unor districte hidrografice (zona terestră și cea marină, constituite din unul sau mai multe bazine hidrografice, precum și din apele subterane asociate).

Legislația națională, precum și Regulamentul privind activitatea Agenției “Apele Moldovei” prevăd elaborarea planurilor de management conform principiului de bazin hidrografic și asigurarea implementării principiului bazinier de gospodărire a apelor. De facto, a fost elaborat doar Planul de

management al bazinului hidrografic al râului Cubolta de către Centrul Regional de Mediu în cadrul proiectului “Activități de promovare a implementării Inițiativei privind Apa a Uniunii Europene și a managementului integrat al resurselor acvatice”, susținut financiar de către Comisia Uniunii Europene. Însă nu au fost elaborate planuri de management al bazinelor hidrografice pentru râurile principale Nistru și Prut, cu un potențial semnificativ de resurse acvatice, precum și pentru alte râuri de pe teritoriul țării.

Cu toate că Agenția “Apele Moldovei” poartă răspundere pentru planificarea, proiectarea, construirea și exploatarea sistemelor de alimentare cu apă, nu au fost întreprinse măsuri pentru realizarea acestor atribuții. Totodată, trebuia să elaboreze planurile de dezvoltare în perspectivă a gospodăriei apelor și schemele de utilizare complexă a resurselor de apă ale țării.

De menționat că legislația națională nu prevede exhaustiv atribuțiile organelor centrale de specialitate și ale autorităților administrației publice locale în domeniul alimentării cu apă potabilă, acestea fiind formulate în mod general, fără divizare pe niveluri.

Neexercitarea atribuțiilor de către Ministerul Mediului și Agenția “Apele Moldovei” a condiționat nedeținerea de informații actuale și veridice privind starea ramurii.

Lipsa unei metodologii privind acumularea informației, precum și a unei baze de date privind starea ramurii face imposibilă exercitarea atribuției ce ține de evaluarea acesteia. S-a constatat că Ministerul Mediului nu-și îndeplinește sarcina privind efectuarea analizei și informarea autorităților despre asigurarea cu apă și canalizare. Formularul statistic conține informații generale, fără indicarea numărului de persoane cu acces la apă și canalizare și a necesarului de investiții, care sînt relevante pentru o analiză.

Neexercitarea atribuțiilor delegate privind elaborarea planurilor de management conform principiului de bazin hidrografic, precum și a schemelor de utilizare complexă a resurselor de apă cauzează realizarea într-un mod haotic a obiectivelor ce țin de aprovizionarea cu apă a populației și de canalizare. Fiecare localitate își determină de sine stătător sursele de aprovizionare cu apă, astfel creîndu-se riscul nerespectării principiului utilizării durabile a resurselor de apă, adică utilizarea primordială a surselor de apă de suprafață (rîurile), cu conservarea celor subterane pentru generațiile ulterioare.

Recomandări Ministerului Mediului:

11. Să elaboreze metodologia de acumulare a datelor privind starea ramurii.

12. Să elaboreze conceptul unic de aprovizionare cu apă a țării, în vederea determinării surselor prioritare de apă, pentru îmbunătățirea aprovizionării ramurilor economiei naționale și populației cu apă și asigurarea consumului rațional și a economisirii apei.

13. Să întocmească un plan de acțiuni (măsuri, responsabili, termene de realizare, monitorizare) pentru instruirea AAPL în domeniul gestionării resurselor de apă și competențelor acestora, precum și importanței oferirii datelor veridice privind situația în localități, cu asigurarea realizării.

FINANȚAREA SECTORULUI DE APROVIZIONARE CU APĂ ȘI CANALIZARE ESTE FRAGMENTATĂ ȘI NEADAPTATĂ LA PRIORITĂȚILE NAȚIONALE

Proiectele în domeniul aprovizionării cu apă și canalizării se examinează, se aprobă și se finanțează din toate sursele, conform solicitărilor parvenite de la beneficiari. Totodată, acestea nu se analizează și nu se verifică fundamental în ce privește prioritatea obiectivelor, corelarea disponibilității finanțării din diverse surse (FEN, BS; FNDR), pentru asigurarea atingerii scopului final. Situația dată condiționează lipsa informației sistematizate privind rezultativitatea finanțării, iar în unele cazuri chiar utilizarea neeficace a mijloacelor financiare.

Diversitatea surselor de finanțare

[Strategia](#) și [Programul](#) determină necesitatea alocării mijloacelor financiare în domeniu. Finanțarea sectorului este prognozată în Cadrul de Cheltuieli pe Termen Mediu, alocațiile fiind stabilite în legea bugetară anuală.

Pentru eficientizarea utilizării mijloacelor financiare alocate, acestea urmează a fi structurate

conform priorităților, în temeiul unei baze de date privind situația și necesitățile întru realizarea obiectivului de aprovizionare cu apă potabilă și de canalizare a localităților.

Echipele de audit nu au obținut de la Ministerul Mediului date sistematizate privind evaluarea și justificarea obiectivelor înaintate spre finanțare, a celor prioritare sau a celor eşalonate/etapizate și coordonate cu obiectivele naționale. Astfel, la colectarea informației privind sursele de finanțare, s-a folosit informația oferită de Ministerul Finanțelor.

Sectorul de aprovizionare cu apă și canalizare este finanțat din diverse surse: bugetul de stat, bugetele locale, donatorii străini, Fondul Ecologic Național, Fondul Național de Dezvoltare Regională, informația fiind reflectată în tabelul ce urmează:

(mii lei)

	Destinația	Sursa de finanțare	2008	2009	2010	2011	Implementator
1.	Cheltuieli capitale destinate gospodăriei comunale	Bugetul de stat	38995,5	38810,9	25645,8	11285,0	AAPL
2.	Proiectul Național de aprovizionare cu apă și canalizare	Asociația Internațională de Dezvoltare (Banca Mondială)	9006,4	1986,9	27548,7	46200,0	UIPAAC
		Contribuția Guvernului	1805,8				
3.	Proiectul de infrastructură de mediu	Fondul Global de Mediu	3369,5	155,9	5171	47,4	UIPAAC
4.	Proiectul de Dezvoltare Regională și Protecție Socială	Comisia Europeană			1112,9	40610,0	UIPAAC
5.	Programul de dezvoltare a serviciilor de aprovizionare cu apă	Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare, cofinanțare Banca Europeană de Investiții și Facilitarea Investițiilor de Vecinătate				37360	Ministerul Mediului
6.	Îmbunătățirea sistemelor de aprovizionare cu apă în șase localități	Fondul Kuwait pentru Dezvoltare Economică Arabă			777,5	6200,0	Agenția "Apele Moldovei"
		Contribuția Guvernului			41,7	3800,0	
7.	Alocații pentru finanțarea proiectelor	Fondul Ecologic Național	7623,8	56158,6	58411	62271,8	Beneficiarii proiectelor
8.	Alocații pentru finanțarea proiectelor	Fondul Național pentru Dezvoltare Regională				59753,3	Beneficiarii proiectelor
	TOTAL		60801	97112,3	118708,6	267527,5	

Sursă: Informația din Raportul privind executarea bugetului, oferită de Ministerul Finanțelor, precum și privind utilizarea mijloacelor financiare alocate din FEN (care nu conțin alocațiile din bugetele locale, precum și FEL).

În baza datelor din tabel, se constată o tendință pozitivă privind alocațiile financiare destinate domeniului aprovizionării cu apă și canalizării.

De asemenea, au fost identificate, din diverse informații neoficiale (rapoarte, studii, presă), unele surse de mijloace financiare internaționale gestionate direct de AAPL și necoordonate cu Ministerul Mediului, care sînt prezentate în tabelul ce urmează:

Proiectul	Finanțatorul	Suma	Sectorul/ Regiunea
-----------	--------------	------	-----------------------

Proiectul de aprovizionare cu apă	Administrația Turcă pentru Cooperare și Dezvoltare (TICA)	6,56 mil.USD Grant	Ciadfir-Lunga
		15,0 mil.USD	Comrat
		20,0 mil.USD	Vulcănești și satele din raion
Dezvoltarea sistemelor aprovizionare cu apă și canalizare	Agencia Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare	1,0 mil.EURO anual	Nisporeni, Hîncești, Strășeni, Călărași, Ialoveni și Leova
Reabilitarea sistemelor de aprovizionare cu apă	Agencia Austriacă pentru Dezvoltare	1,1 mil.EURO	Cantemir
Asistență de dezvoltare, protecția surselor de captare a apei, construcția unei uzine de tratare a apelor uzate	Agencia Cehă pentru Dezvoltare	900,0 mii EURO	Leova și Iargara

Situația dată demonstrează că pe teritoriul Republicii Moldova ar putea fi implementate și alte proiecte investiționale în domeniu, referitor la care Ministerul Mediului nu dispune de informații și ar putea devia de la prioritățile naționale.

În cadrul auditului au fost supuse vizualizării și evaluării privind rezultatul atins conform scopului stabilit în proiect unele obiective finanțate din FEN și din bugetul de stat. Asupra utilizării mijloacelor financiare pentru obiectivele implementate de UIPAAC se va efectua un audit separat.

Fondul Ecologic Național reprezintă una dintre sursele de finanțare a proiectelor din domeniul aprovizionării cu apă și sistemelor de canalizare, fiind creat întru colectarea resurselor financiare suplimentare pentru protecția mediului și reconstrucția ecosistemelor¹⁵.

¹⁵ [Legea nr.1515-XII din 16.06.1993](#) "Privind protecția mediului înconjurător".

În conformitate cu [Regulamentul privind fondurile ecologice](#)¹⁶, mijloacele FEN pot fi utilizate pentru construcția și participarea prin cote părți în construcția obiectelor, inclusiv pentru finanțarea lucrărilor de proiectare și implementarea proiectelor în domeniul alimentării cu apă și canalizare.

¹⁶ [Hotărârea Guvernului nr.988 din 21.09.1998](#).

Pe parcursul anilor 2008-2011, numărul proiectelor aprobate de către Consiliul de Administrare al FEN în domeniul alimentării cu apă și canalizare a fost în creștere (în anul 2008 – 46 proiecte, iar la situația din 31.12.2011 – 100 proiecte) (Figura 9).

Ponderea valorii proiectelor aprobate în domeniul alimentării cu apă și canalizare în totalul proiectelor finanțate din FEN la fel a fost în creștere – de la 33% în anul 2008 până la 51,5% în anul 2011 (Figura 10).

Mijloacele financiare în perioada anilor 2008-2011 au fost alocate pentru construcția/ reconstrucția fântînilor arteziene și a stațiilor de epurare, reparația/ restabilirea sistemelor de apeducte și canalizare, construcția/ reconstrucția capitală a sistemelor de canalizare și rețelelor sanitare.

Numărul și valoarea proiectelor finanțate din FEN

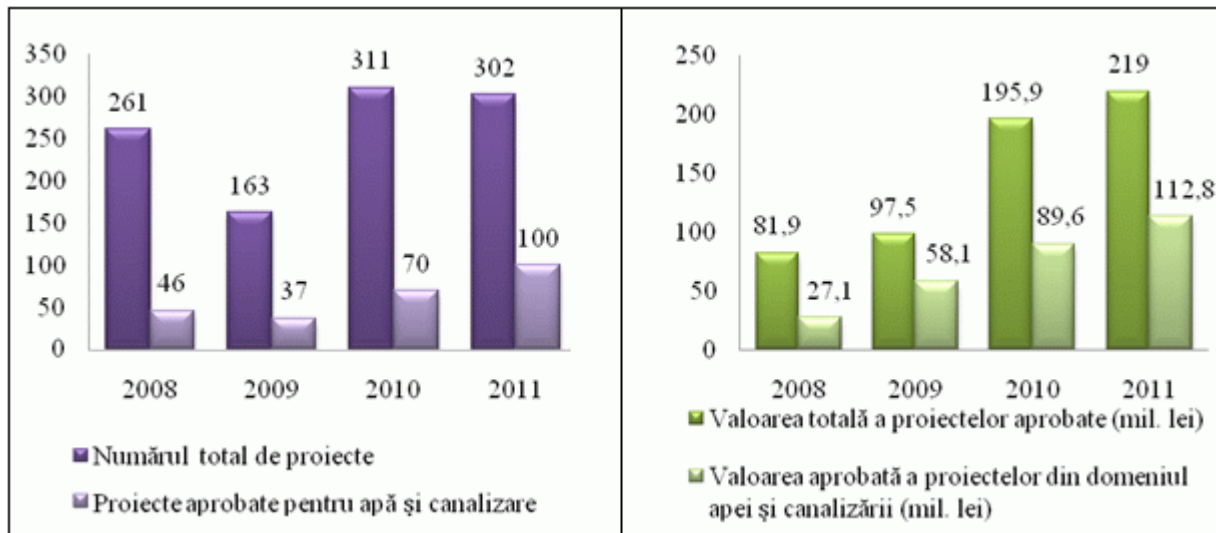

Figura 9

Figura 10

Sursă: Informația privind utilizarea mijloacelor financiare alocate din FEN.

Fragmentarea surselor de finanțare în lipsa unui sistem de priorități prestabilite nu permite monitorizarea și evaluarea realizării obiectivelor.

Ministerul Mediului nu deține informații referitor la solicitările de alocare a mijloacelor financiare din toate sursele disponibile pentru finanțarea obiectivelor vizînd aprovizionarea cu apă și canalizarea, la scopul urmărit de beneficiar, precum și la mijloacele financiare obținute și utilizate ulterior în aceste scopuri, astfel neavînd posibilitatea de a monitoriza eficacitatea realizării acestora.

Cu toate că se alocă sume considerabile, acestea reprezintă niște surse nesigure, iar fragmentarea lor face imposibilă urmărirea realizărilor în domeniu.

Proiectele pot fi inițiate din diverse surse, în același timp sau pe etape, ceea ce nu permite ținerea evidenței privind obiectivele deja începute, în curs de execuție, precum și monitorizarea derulării acestora. Totodată, sînt începute proiecte noi, care nu sînt duse la bun sfîrșit.

În cadrul analizei mai detaliate a unor proiecte finanțate din diferite surse (FEN, BS), s-a constatat că din mijloacele FEN se aprobă și finanțarea parțială a unor proiecte complexe ca valoare. În asemenea cazuri, în rapoartele finale ale solicitanților este indicat că pentru finalizarea proiectelor mai sînt necesare alocări, astfel nefiind atinse scopurile finale ale proiectelor. Totodată, s-a constatat că în unele cazuri nu s-au valorificat nici mijloacele financiare alocate, ceea ce denotă și iresponsabilitatea beneficiarilor.

Asemenea situații au fost constatate la următoarele proiecte:

- Evacuarea apelor reziduale din or. Criuleni la stația de epurare din s. Onițcani, raionul Criuleni.

Construcția stației de epurare a fost inițiată în anul 2005, costul devizului la prima etapă constituind 43,3 mil.lei. Cu toate că acest obiectiv a fost inițiat în anul 2005, iar la Ministerul Finanțelor se prezintă anual informații privind costul devizului total, precum și solicitările de mijloace financiare, nu s-a ținut cont de faptul că obiectul nu este finalizat (soldul costului devizului la 01.01.2008 – 15,5 mil.lei) și nu au fost alocate mijloace financiare pentru anul 2008. Consiliul raional a înaintat diverse solicitări privind alocarea de mijloace financiare din Fondul de Dezvoltare Regională (10,9 mil.lei), iar la începutul anului 2008 a solicitat repetat mijloace financiare pentru continuarea lucrărilor în anul 2008 (17,0 mil.lei), informînd atît Ministerul Finanțelor, cît și Președintele Republicii Moldova, Parlamentul și Guvernul despre această necesitate, precum și despre riscurile care le implică nedefinitivarea lucrărilor. Acest fapt a determinat alocarea a 1,2 mil.lei din Fondul de rezervă al Guvernului, cu toate că soldul a constituit 15,5 mil.lei. În anul 2008 a mai fost încheiat un contract privind finanțarea din Fondul Ecologic Național în sumă de 1,0 mil.lei.

În anul 2009 au fost alocate mijloace financiare în sumă de 1,0 mil.lei, cu toate că solicitările parvenite de la Consiliul raional au fost de 13,8 mil.lei (soldul costului de deviz).

În anul 2010 nu s-au alocat mijloace financiare, deși au fost înaintate solicitări atât Guvernului, cât și FNDR. De asemenea, a fost încheiat un contract privind finanțarea din FEN în sumă de 3,3 mil.lei, cu prelungirea perioadei de executare pentru anul 2011. Aceeași situație s-a menținut și în anul 2011, adică nu au fost alocate mijloace financiare, cu toate că s-au solicitat 8,0 mil.lei.

La 01.01.2012, costul obiectului a atins cifra de 25,3 mil.lei, în care au fost incluse și cheltuielile suplimentare privind paza și păstrarea utilajului (0,1 mil.lei). Faptul că stația de epurare nu a fost definitivată poate cauza deteriorarea construcției în curs de execuție și determină utilizarea neeficace a mijloacelor financiare (Foto 11 și Foto 12).

Foto 11

Foto 12

- Reparația capitală a rețelelor de canalizare și reconstrucția stației de purificare din or.Cimișlia, valoarea totală a proiectului constituind 11,7 mil.lei. Cu toate că suma aprobată a fost de 3,5 mil.lei, s-au valorificat doar 1,1 mil.lei.

- Aprovizionarea cu apă potabilă a localității Slobozia Mare, raionul Cahul, valoarea totală a proiectului alcătuind 10,8 mil.lei. Suma valorificată a mijloacelor alocate constituie 0,7 mil.lei, fiind aprobate 2,0 mil.lei.

- Construcția sistemelor de canalizare și aprovizionare cu apă potabilă la primăria Holercani, r-nul Dubăsari, valoarea totală a proiectului constituind 5,7 mil.lei. Din mijloacele FEN au fost valorificate 0,9 mil.lei (aprobate – 1,0 mil.lei).

- Alimentarea orașului Fălești cu apă din râul Prut (Etapa II – valoarea proiectului 36,0 mil.lei). Din mijloacele alocate din FEN au fost valorificate 9,4 mil.lei (aprobate – 9,4 mil.lei).

- Aprovizionarea cu apă potabilă a masivului locativ în s.Bădicul Moldovenesc, raionul Cahul, valoarea totală a proiectului alcătuind 2,4 mil.lei. Din mijloacele FEN au fost aprobate și valorificate 1,0 mil.lei.

Aceeași situație s-a constatat și în s.Roșcani, r-nul Anenii Noi, unde a fost începută construcția sistemului de canalizare și pentru care s-a cheltuit suma de 1,1 mil.lei, valoarea totală a proiectului constituind 2,6 mil.lei. Astfel, deoarece nu a fost încheiat ciclul sistemului de canalizare, apele uzate se deversează în mijlocul satului (Foto 13 și Foto 14).

Foto 13

Foto 14

Pentru proiectele analizate este caracteristică aprobarea și alocarea de mijloace în sume mai mici decât valoarea proiectului complex, fără asigurarea planificării finanțării ulterioare, ceea ce, de fapt, determină un risc sporit de utilizare neeficace a mijloacelor financiare (39,5 mil. lei) – “bani îngropați în pământ”.

Alocarea mijloacelor din FEN a fost efectuată în lipsa unor criterii explicite de evaluare și selectare a proiectelor, fără probele pentru luarea deciziilor ce țin de localizarea și volumul finanțărilor, precum și în lipsa planului privind prioritățile de finanțare.

Cererile beneficiarilor pentru finanțarea proiectelor din FEN nu cuprind informații detaliate referitor la esența proiectului, rezultatele reale, dar și la efectul ecologic, acestea purtând un caracter general.

Rezultativitatea proiectelor nu are la bază un sistem de indicatori care ar permite monitorizarea continuă a implementării proiectelor finanțate. În unele cazuri, deși gestionarul obiectivelor finanțate din FEN (20,0 mil.lei) au fost AAPL (Consiliul raional Strășeni – Restabilirea prizei de apă potabilă din s.Micăuți și apeductul Micăuți-Strășeni; primăria or.largara – Construcția sistemului de epurare, canalizare și aprovizionare cu apă potabilă din or.largara), mijloacele financiare s-au alocat agenților economici, ca beneficiari de proiect, fără a fi stabilite modalitățile de transmitere a obiectivelor finisate gestionarului. Astfel, pînă în prezent nu sînt obținute rezultatele scontate ale proiectului.

Una din cauzele finanțării fragmentate este quantumul limitat al resurselor financiare publice disponibile, care urmasă să acopere necesitățile integrale la finanțarea obiectivelor. Totodată, nu au fost efectuate studii și nu s-au stabilit criteriile finanțării, pentru a determina prioritățile de finanțare și de planificare eșalonată a alocării mijloacelor financiare pe viitor, întru asigurarea realizării obiectivelor.

Un alt motiv ce condiționează finanțarea parțială a obiectivelor îl constituie factorul uman. Adică mulți dintre potențialii beneficiari nu au acces la resursele financiare destinate domeniului, întrucît nu cunosc posibilitățile de accesare a acestora. În acest sens, s-a constatat nivelul redus de informare privind prioritățile politicilor în domeniu și transparența disponibilității resurselor financiare.

Totodată, în urma analizei posibilităților de finanțare, auditul a constatat că o sursă suplimentară pentru Republica Moldova este obținută ca suport al bugetului în valoare de 42,0 mil.euro, în baza Acordului de finanțare pentru implementarea Programului de Susținere a Politicilor de Sector în Domeniul Apelor, încheiat între Guvernul Republicii Moldova și Comunitatea Europeană, în valoare totală de 50,0 mil.euro. Prima tranșă a fost debursată în anul 2009 (15,0 mil.euro), iar a doua tranșă (14,0 mil.euro) urmează a fi debursată în anul 2012.

Proiectele investiționale în domeniul aprovizionării cu apă și canalizare nu se realizează într-un mod coordonat și în contextul priorităților naționale.

Finanțarea proiectelor destinate aprovizionării cu apă și canalizare din diferite surse condiționează nerealizarea scopurilor stabilite. Astfel, din motivul că unul și același obiect este finanțat din diverse surse, iar finanțatorii au cerințe înguste și dispersate de finalizare, efectele propuse, adică scopul

principal privind aprovizionarea cu apă și canalizarea, în unele cazuri, nu se realizează definitiv, ceea ce creează dificultăți în procesul de monitorizare a implementării proiectelor. Lipsa monitorizării sectorului determină neasigurarea continuității finanțării proiectelor investiționale. Această situație condiționează imobilizarea sau utilizarea neeficace a resurselor financiare atât interne, cât și externe.

Ținându-se cont de importanța asigurării cu apă potabilă și canalizare a localităților, ca un obiectiv de bază al guvernării, s-a relevat nivelul redus de finanțare, acțiunile finanțate axându-se preponderent pe donatori și fonduri speciale, cum ar fi FEN.

Neasigurarea transparenței și informării autorităților locale privind disponibilitatea de mijloace financiare condiționează neimplementarea proiectelor în teritoriu, iar lipsa metodologiei de determinare a necesităților și priorităților de finanțare duce la apariția unor criterii subiective de selectare a beneficiarilor de mijloace financiare.

Recomandări Ministerului Mediului:

14. Să elaboreze metodologia de monitorizare a proiectelor investiționale din diverse surse, inclusiv modul de prezentare a informației de către beneficiari, precum și procedurile de control privind realizările în domeniu.

15. Să inițieze proceduri de popularizare bine determinate privind informarea și instruirea beneficiarilor potențiali la capitolul solicitarea proiectelor.

16. Să aprobe o politică bine determinată de finanțare a proiectelor din FEN în contextul priorităților naționale.

17. Să elaboreze metodologia și criteriile de determinare a priorităților de finanțare a obiectivelor din domeniul aprovizionării cu apă și canalizare sub aspect teritorial (localități, obiective).

PRIN EXERCITAREA ATRIBUȚIILOR DE SUPRAVEGHERE NU SE ASIGURĂ PROTECȚIA MEDIULUI ȘI A SĂNĂTĂȚII UMANE

Monitorizarea stării apelor trebuie să fie efectuată cu scopul de a obține o viziune coerentă și completă asupra stării apelor și pentru a asigura un control riguros și permanent al influenței asupra mediului. Bunele practici prevăd proceduri concrete de monitorizare privind toate tipurile de surse de apă (de suprafață, subterane). Sistemul actual de supraveghere are responsabilități prestabilite, dar nu dispune de pîrghii și metodologii de realizare. Ca rezultat, sistemul de monitorizare și supraveghere în domeniul aprovizionării cu apă și canalizării este ineficient și nu asigură prevenirea și lichidarea la timp a consecințelor impactului negativ asupra mediului și sănătății.

Structura sistemului de supraveghere și distribuirea responsabilităților

Legislația națională stabilește responsabilitățile privind supravegherea de stat în domeniul alimentării cu apă potabilă. Astfel, organele supravegherii sanitaro-epidemiologice, reprezentate de Serviciul de Supraveghere de Stat a Sănătății Publice, constituit din CNSP și CSP, sînt responsabile de supravegherea asupra calității apei potabile, conformității ei cu normele sanitaro-igienice, cu standardele, asupra stării sanitaro-epidemiologice a surselor de apă potabilă și a zonelor de protecție sanitară, asupra respectării regulilor sanitare de organizare și întreținere a obiectivelor de alimentare cu apă potabilă, precum și de stabilire a cerințelor sanitaro-epidemiologice față de calitatea apelor uzate epurate deversate în receptori naturali.

Totodată, organele de protecție a mediului înconjurător, serviciile de administrare și supraveghere a resurselor de apă (Inspectoratul Ecologic de Stat și subdiviziunile teritoriale) sînt responsabile de supravegherea asupra stării surselor de alimentare cu apă potabilă, evidenței volumului de apă folosit pentru alimentarea cu apă potabilă, precum și asupra protecției mediului.

Conform Directivei europene, statele membre trebuie să asigure elaborarea programelor de monitorizare a stării apelor, cu scopul de a obține o viziune coerentă și completă în acest aspect.

Sistemul de supraveghere în domeniul aprovizionării cu apă și canalizării nu funcționează adecvat.

Auditul a constatat că nu este stabilită procedura, precum și metodologia de supraveghere a

surselor de apă, precum și a locurilor de deversare a apelor uzate.

♦ **Inspectoratul Ecologic de Stat, conform atribuțiilor sale, monitorizează activitățile privind protecția și utilizarea resurselor de apă, precum și starea stațiilor de epurare a apelor uzate, însă nu dispune de reguli și norme stabilite în acest domeniu.**

Pentru asigurarea supravegherii poluării surselor de apă potabilă, precum și diminuării impactului deversării apelor reziduale asupra surselor de apă și a mediului, este necesară monitorizarea continuă și adecvată a acestora.

IES, în corespundere cu atribuțiile sale, în scopul monitorizării rețelelor de canalizare și/sau stațiilor de epurare a apelor uzate, inspectează activitatea stațiilor de epurare, precum și a întreprinderilor și obiectelor care reprezintă pericol pentru resursele acvatice. De asemenea, supune inspectării și sursele de alimentare cu apă în vederea utilizării raționale și protecției resurselor acvatice, reglementării volumelor captate și deversării apelor uzate și întreprinde măsurile respective de contracarare și lichidare a consecințelor apărute.

Aprecierea eficienței funcționării instalațiilor de epurare a apelor uzate este efectuată în temeiul rezultatelor Centrelor de Investigații Ecologice, care efectuează investigații de laborator ale probelor de apă uzată, fiind controlată calitatea apelor la intrarea și ieșirea din stația de epurare.

În urma controalelor efectuate de către IES, s-a constatat că numărul autocontroalelor efectuate de către gestionarii stațiilor de epurare este în descreștere, fapt ce are ca impact nerespectarea prevederilor legislative, dar și neexecutarea obligațiilor stabilite în vederea menținerii în stare de funcționare a instalațiilor de epurare în conformitate cu regulile și instrucțiunile de exploatare.

În urma analizei activității IES, s-a relevat că acesta se limitează doar la procese de control și de depistare a încălcărilor. Totodată, IES nu înaintează AAPL propuneri concrete de soluționare temporară a problemelor constatate. De asemenea, IES nu deține informații sub forma unei baze de date care să asigure monitorizarea adecvată a sectorului. În Raportul anual al IES sînt indicate datele colectate și analizate de Biroul Național de Statistică, în baza Raportului statistic nr.1 apeducte-canalizare, nefiind indicată sursa (prezentate de către întreprinderile specializate de alimentare cu apă și cele care efectuează colectarea și epurarea apelor uzate).

Lipsa unei metodologii privind supravegherea asupra protecției și utilizării resurselor acvatice, precum și asupra respectării tehnologiilor de epurare și regulilor de exploatare, funcționare și întreținere a sistemelor de epurare a apelor uzate condiționează neasigurarea prevenirii impactului negativ al deversărilor de ape reziduale direct în receptorii naturali, prin efectuarea unor inspectări formale și nerezultative.

Recomandări Ministerului Mediului:

18. Să probe norme și metodologii privind supravegherea în domeniu, care să prevadă acțiuni concrete, precum și obiectivele ce urmează a fi supuse supravegherii.

♦ **Supravegherea de stat în domeniul alimentării cu apă potabilă se efectuează în lipsa unor standarde de supraveghere a calității apei potabile.**

În conformitate cu legislația în vigoare, CNSP și CSP, fiind instituții din subordinea Ministerului Sănătății, asigură supravegherea și controlul monitorizării calității apei potabile în scopul verificării faptului dacă apa distribuită consumatorului este conformă cerințelor de calitate și nu creează riscuri pentru sănătatea publică, fiind aprobate norme sanitaro-igienice (de calitate) ale apei potabile.

Conform directivelor europene, în scopul asigurării calității apei potabile, organele de supraveghere urmează să ia toate măsurile necesare pentru a se asigura că este efectuat un control periodic al calității apei potabile, urmînd a fi instituite programe de control, iar probele trebuie prelevate astfel încît să fie reprezentative pentru calitatea apei consumate pe parcursul unui an.

În conformitate cu prevederile Normelor sanitare privind calitatea apei potabile¹⁷, Ministerul Sănătății urma să elaboreze Regulile și normativele sanitaro-epidemiologice privind supravegherea și monitorizarea calității apei potabile.

Asemenea standarde pentru activitatea CNSP au fost elaborate, însă acestea nu au fost aprobate, ceea ce condiționează efectuarea supravegherii calității apei potabile într-un mod nedeterminat.

Ca rezultat al depistării neconformităților în domeniul alimentării cu apă potabilă, CSP teritoriale aplică măsuri de constrângere administrativă, în acest sens fiind întocmite procese-verbale, aplicate amenzi și emise hotărîri de sistare a exploatații obiectivelor. Cu toate acestea, unii operatori activează în continuare.

Data fiind una din principalele surse de alimentare cu apă din fîntînile de mină a populației, în special rurală, se impune creșterea nivelului de informare a acesteia, referitor la riscul consumului de apă din fîntînile unde concentrațiile maximal admisibile ale unor parametri chimici și microbiologici sînt depășite.

Chiar dacă se recomandă, în scopul sensibilizării populației, ca AAPL, de comun acord cu CSP teritoriale, să întocmească "pașapoarte" ecologice și să le amplaseze în locurile vizibile lîngă fiecare fîntînă, cu indicarea datelor referitor la calitatea apei după indicatori, scopurile în care poate fi folosită apa, data ultimelor analize de laborator și data ultimei curățiri a fîntînii ș.a., în cadrul vizitelor la fața locului în 18 localități nu au fost vizualizate astfel de informații.

Totodată, nu au fost constatate acțiuni ale CNSP privind monitorizarea indicatorilor relevanți ai stării de sănătate a populației în corelație cu factorul hidric (apa potabilă).

Centrul Național de Sănătate Publică nu dispune de metodologia privind supravegherea și monitorizarea calității apei potabile, care ar asigura respectarea normelor legale. Lipsa procedurii de supraveghere condiționează lipsa informației ample și obiective privind calitatea apei consumate și, respectiv, nu permite informarea adecvată și actualizată a populației, adică nu asigură minimizarea impactului asupra sănătății.

Recomandări Ministerului Sănătății:

19. Să asigure aprobarea standardelor (normativelor) de supraveghere a calității apei potabile.

De menționat că activitățile IES nu sînt coordonate cu cele ale CSP, cu toate că țin de realizarea unui scop comun privind protecția mediului și a sănătății, iar la realizarea atribuțiilor uneia dintre părți ar putea fi depistate cazuri ce țin de competența celeilalte.

Recomandări Ministerului Mediului, în comun cu Ministerul Sănătății:

20. Să elaboreze metodologia privind colaborarea organelor din subordine responsabile de supravegherea în domeniu, pentru a eficientiza procesul de supraveghere.

Concluzia generală a auditului este că structura actuală privind gestionarea resurselor de apă nu asigură implementarea politicilor de sector și nu dispune de instrumente suficiente și eficace în scopul realizării obiectivelor stabilite. De asemenea, Ministerul Mediului nu și-a exercitat pe deplin atribuțiile statuate și nu deține informații relevante și suficiente pentru aceasta, ceea ce condiționează tergiversarea realizării obiectivelor privind asigurarea etapizată cu apă potabilă a populației, precum și protecția mediului, populația nedispuînd de condiții minime pentru necesitățile fiziologice.

Astfel, este foarte important să se stabilească necesitățile naționale și prioritățile, iar autoritățile responsabile să-și redimensioneze atribuțiile pentru asigurarea realizării obiectivelor în termene restrînse.

Echipa de audit

Controlor superior de stat, auditor public

Olesea Djurenco

Controlor superior de stat

Viorel Miron

Domeniul de aplicare și metodologia de audit

Sfera auditului a fost limitată la evaluarea realizării obiectivelor principale de asigurare etapizată cu apă potabilă a populației reieșind din priorități, precum și a canalizării apelor uzate, pentru protecția mediului și dezvoltarea durabilă a societății.

Obiectivul auditului a fost: *Ministerul Mediului și alte organe cu competențe în domeniu (centrale și locale) dispun de instrumente suficiente și eficiente pentru realizarea obiectivelor stabilite ce țin de aprovizionarea cu apă și canalizarea localităților?*

Auditul s-a efectuat în conformitate cu [Standardele de audit ale Curții de Conturi](#), întocmindu-se un Raport de audit.

Abordarea de audit a fost orientată pe probleme. Reieșind din obiectivul determinat, a fost auditat nu doar Ministerul Mediului, ca autoritate centrală de specialitate, dar s-au colectat probe și la alte entități cu atribuții în domeniu.

În cadrul auditului s-a pus accentul pe eficacitate, acordându-se atenție asupra faptului dacă au fost obținute rezultatele scontate în urma utilizării mijloacelor financiare alocate în domeniu, în special pentru aprovizionarea cu apă potabilă a populației și calitatea acestei ape, precum și pentru asigurarea cu canalizare, adică protecția mediului împotriva apelor reziduale, și care sînt instrumentele utilizate la realizarea acestor obiective.

În procesul auditului a fost auditată executarea atribuțiilor de către instituțiile responsabile (Ministerul Mediului, Inspectoratul Ecologic de Stat, autoritățile administrației publice locale), cu colectarea probelor la ministerele ce dețin atribuții în domeniu: Ministerul Sănătății și Ministerul Dezvoltării Regionale și Construcțiilor.

A fost analizată activitatea Ministerului Mediului privind elaborarea politicilor și monitorizarea situației generale, cu studierea rapoartelor de activitate. S-au studiat rapoartele privind implementarea [Programului](#) și a [Strategiei](#), în scopul determinării modalității de monitorizare și raportare a realizării obiectivelor. A fost verificată modalitatea colectării informațiilor de către minister, întru asigurarea veridicității acesteia.

De asemenea, s-a verificat și activitatea Agenției “Apele Moldovei” în aspectul realizării sarcinilor privind implementarea politicii în domeniu, precum și implementarea proiectelor de care este responsabilă.

În cadrul IES au fost studiate Anuarele “Protecția mediului înconjurător”, pentru determinarea situației în domeniu. În același timp, s-au verificat unele procese-verbale de inspectare în teritoriu, rapoarte de încercare a probelor de apă, pentru a evalua exercitarea atribuțiilor de către IES și eficiența activității acestuia.

De la Ministerul Sănătății au fost solicitate informații privind studiul impactului calității apei asupra sănătății, precum și privind specificul conținutului apelor pe teritoriul țării.

De asemenea, au fost studiate Rapoartele privind starea obiectivelor de alimentare cu apă și caracteristica sanitaro-epidemiologică a apei potabile, precum și privind calitatea apelor reziduale la deversarea în bazinele de apă.

A fost evaluată activitatea CNSP și a CSP sub aspectul executării atribuțiilor privind supravegherea de stat asupra cerințelor sanitaro-epidemiologice, studiindu-se Rapoartele de activitate și unele procese-verbale de investigare a apei potabile.

S-au remis chestionare în toate raioanele Republicii Moldova, precum și s-au organizat vizite în teritoriu (mun. Chișinău, r-nul Soroca, r-nul Anenii Noi, r-nul Strășeni, r-nul Cimișlia, r-nul Criuleni, r-nul Florești, r-nul Leova), pentru elucidarea problemelor locale și identificarea situației, fiind intervievați responsabilii și fotografiate unele obiective.

S-au solicitat și s-au analizat informațiile de la Ministerul Finanțelor privind mijloacele financiare alocate și valorificate.

De menționat că una din deficiențele la efectuarea auditului a constituit-o nedisponibilitatea datelor veridice privind situația în domeniu, deoarece Ministerul Mediului nu dispune de informația actualizată.

Totodată, nu a putut fi utilizată nici informația oferită de autoritățile publice locale, deoarece de

către acestea nu a putut fi argumentată modalitatea colectării datelor, iar în cazurile contrapunerii acestora cu informațiile statistice și de la Inspectoratul Ecologic de Stat au fost constatate divergențe.

O echipă separată a verificat executarea cerințelor privind implementarea recomandărilor expuse în capitolul IV al Raportului auditului Fondului Ecologic Național pe perioada 2008-2009, aprobat prin [Hotărârea Curții de Conturi nr.33 din 21 mai 2010](#) (Anexa 4).

Anexa 2

CALITATEA APEI POTABILE

Denumirea obiectivelor		Numărul de obiective		Numărul de probe examinate conform parametrilor			
				chimici		microbiologici	
		total	inclusiv în stare de funcționare	total	din care nu corespund normativelor sanitare (%)	total	din care nu corespund normativelor sanitare (%)
A		1	2	3	4	5	6
<i>Surse centralizate subterane de alimentare cu apă</i>	2008	*	*	*	58,27	*	14,78
	2009	3284	2029	1331	70,85	1332	11,56
	2010	3227	2082	1429	68,37	1424	11,59
	2011	3104	2069	1493	75,1	1464	10
<i>Surse centralizate de suprafață de alimentare cu apă</i>	2008	*	*	*	47,9	*	28,8
	2009	11	10	134	35,82	95	15,79
	2010	30	29	142	32,39	108	25
	2011	10	9	112	30,7	95	11,6
<i>Apeducte comunale urbane din surse subterane</i>	2008	*	*	*	33,33	*	10,97
	2009	45	43	2310	45,8	2954	11,14
	2010	44	42	2543	41,37	3223	12,66
	2011	42	41	2280	43,7	3066	9,2
<i>Apeducte comunale urbane din surse de suprafață</i>	2008	*	*	*	7,91	*	8,91
	2009	12	12	2102	12,47	2162	5,19
	2010	11	11	1728	1,33	1832	6,88
	2011	11	11	1847	10,4	1827	3,3
<i>Surse decentralizate de alimentare cu apă (fântâni)</i>	2008	*	*	*	84,78	*	38,38
	2009	116732	114454	5157	80,76	5767	37,07
	2010	114716	112943	6000	84,23	7114	41,21
	2011	111782	109980	5165	83,9	6622	38,3

* - nu au fost disponibile datele

Sursă: Informația CNSP privind starea obiectivelor de alimentare cu apă și caracteristica sanitaro-epidemiologică a apei potabile

Anexa 3

CALITATEA APELOR REZIDUALE LA DEVERSAREA ÎN BAZINELE DE APĂ

Deversarea apelor reziduale în bazinele de suprafață		Numărul de deversări		Numărul de probe examinate conform parametrilor			
				chimici		microbiologici	
		total	din care nu corespund cerințelor sanitare	total	din care nu corespund normativelor sanitare	total	din care nu corespund normativelor sanitare
A		1	2	3	4	5	6
<i>Ape reziduale epurate</i>	2008	80	43	194	101	169	127
	2009	79	61	206	116	162	127
	2010	85	57	184	105	195	151
	2011	95	51	173	92	184	115
<i>Ape reziduale neepurate</i>	2008	53	51	16	12	24	16
	2009	59	59	27	20	27	20
	2010	59	55	47	33	53	52
	2011	62	52	34	24	45	38

Sursă: Informația CNSP privind calitatea apelor reziduale la deversarea în bazinele de apă

Anexa 4

NOTĂ privind executarea cerințelor și implementarea recomandărilor [Hotărîrii Curții de Conturi nr.33 din 21 mai 2010](#) privind Raportul auditului Fondului Ecologic Național pe perioada 2008-2009

I. INTRODUCERE

Departamentul metodologie și planificare strategică, în conformitate cu prevederile Regulamentului cu privire la monitorizarea executării cerințelor și implementării recomandărilor Curții de Conturi, aprobat prin Hotărîrea Curții de Conturi nr.53 din 15 decembrie 2009 (cu modificările ulterioare), a elaborat Raportul privind măsurile întreprinse de către factorii de decizie întru executarea cerințelor expuse în [Hotărîrea Curții de Conturi nr.33 din 21.05.2010](#).

Scopul Raportului rezidă în constatarea executării cerințelor și implementării recomandărilor de către entitățile vizate în [Hotărîrea Curții de Conturi nr.33 din 21.05.2010](#), precum și în Raportul auditului Fondului Ecologic Național pe perioada 2008-2009, în scopul lichidării încălcărilor și neajunsurilor constatate de către echipa de audit.

Implementarea recomandărilor și executarea cerințelor Curții de Conturi în termenul stabilit de Curte, precum și comunicarea despre măsurile întreprinse¹⁸ țin de responsabilitatea Ministerului Mediului și a Consiliului de Administrare al FEN, conform Hotărîrii Curții de Conturi și Raportului misiunii de audit.

¹⁸ [Legea Curții de Conturi nr.261-XVI din 05.12.2008](#), art.36 alin.(1).

Responsabilitatea Departamentului metodologie și planificare strategică constă în evidența,

sistematizarea și analiza informațiilor prezentate de către entități în contextul executării cerințelor și implementării recomandărilor Curții de Conturi, precum și în evaluarea impactului acestora asupra activității entităților vizate și asupra aspectelor auditate.

Constatarea implementării recomandărilor și executării cerințelor s-a efectuat prin analiza și generalizarea documentelor justificative parvenite în adresa Curții de Conturi, însă, deoarece informațiile primite nu cuprindeau în totalitate măsurile necesare întreprinse întru implementarea recomandărilor și cerințelor înaintate, a fost necesară deplasarea la fața locului. În acest context, pe parcursul derulării misiunii de audit al mediului, reprezentantul Departamentului metodologie și planificare strategică, împreună cu reprezentantul echipei de audit care a exercitat auditul Fondului Ecologic Național, au efectuat 3 vizite de lucru în satul Olănești, r-nul Ștefan Vodă, la Consiliul raional Strășeni, precum și în orașul Iargara, r-nul Leova. Întîlnirile și convorbirile efectuate pe parcursul celor trei vizite de lucru, precum și cu unii responsabili din cadrul Ministerului Mediului au permis obținerea unei imagini autentice în ceea ce privește atestarea implementării recomandărilor.

Constatățile și concluziile din prezentul Raport au fost coordonate cu echipa de audit care a efectuat misiunea de audit, cu directorul Departamentului care a monitorizat misiunea de audit, în vederea obținerii unei viziuni veridice asupra informațiilor analizate.

II. PREZENTARE GENERALĂ A RAPORTULUI DE AUDIT

Misiunea de audit s-a desfășurat în baza [Programului activității de audit a Curții de Conturi pe anul 2010](#), avînd ca scop oferirea unei asigurări rezonabile referitor la faptul că rapoartele privind încasarea și utilizarea mijloacelor Fondului Ecologic Național pe anii 2008-2009 nu conțin denaturări semnificative și prezintă o imagine reală și fidelă asupra gestionării FEN, iar mijloacele acestuia au fost executate regulamentar.

Obiectivele generale ale auditului s-au referit la asigurarea utilizării mijloacelor Fondului Ecologic Național conform scopului stabilit de lege.

Obiectivele specifice ale auditului au vizat:

- Verificarea regularității examinării de către Consiliul de administrare al FEN (în continuare – Consiliul) a documentației de solicitare a finanțării proiectelor;
- Verificarea regularității adoptării hotărîrilor Consiliului în aspectul selectării regulamentare a beneficiarilor;
- Examinarea regularității adoptării hotărîrilor Consiliului sub aspectul conformității proiectelor de mediu aprobate;
- Verificarea corectitudinii întocmirii rapoartelor financiare finale ale beneficiarilor de proiecte.

Astfel, conform rezultatelor misiunii de audit, echipa a constatat, pe de o parte, creșterea semnificativă a veniturilor acumulate în fond, iar pe de altă parte, existența problemelor/deficiențelor majore la gestionarea mijloacelor fondului, care se exprimă prin:

1. Nivelul scăzut al managementului financiar în procesul de administrare regulamentară a mijloacelor publice ale fondului, precum și lipsa responsabilității manageriale la repartizarea și monitorizarea utilizării mijloacelor fondului;

2. Lipsa conlucrării între minister, Consiliul de administrare al FEN și autoritățile publice locale la aprecierea unor priorități și scopuri distincte în utilizarea mijloacelor FEN, întru realizarea obiectivelor stabilite în documentele prezentate și, ulterior, prin contracte concrete, ceea ce a dus la nerealizarea obiectivelor și neutilizarea conform destinației a mijloacelor fondului;

3. Acceptarea finanțării proiectelor înaintate direct de către agenții economici care nu au respectat principiile achizițiilor publice, atribuindu-le acestora calitatea de beneficiar al mijloacelor FEN și cea de antreprenor la executarea lucrărilor;

4. Imperfecțiunea cadrului normativ: necorelarea actelor normative cu cele legislative, lipsa unor norme de drept complete, coerente și echilibrate, care să reglementeze expres și cu precizie raporturile în domeniul utilizării mijloacelor fondului pentru protecția mediului;

5. Admiterea cheltuielilor neîntemeiate, prin executarea neconformă a competențelor stabilite prin lege de către organele autorităților publice centrale și organizațiile subordonate, la realizarea proiectelor,

în sumă de 1,7 mil.lei;

6. Utilizarea contrar destinației a mijloacelor fondului în sumă de 5,9 mil.lei;

7. Necoresponderea perioadelor de raportare în procesele-verbale de executare a lucrărilor în valoare de 4,9 mil.lei.

Raportul misiunii de audit la FEN conține o serie de recomandări, în baza constatărilor și concluziilor, ce țin de corelarea actelor normative cu cele legislative; restituirea mijloacelor utilizare contrar destinației; racordarea normelor de drept în domeniul mediului la cerințele internaționale de protecție a mediului, parte la care este și Republica Moldova; elaborarea și implementarea unui sistem de management financiar și control care va determina administrarea regulamentară și eficientă a fondului.

În contextul misiunii de audit efectuate, s-a constatat că Ministerul Mediului n-a executat cerințele Curții de Conturi expuse în [Hotărîrea Curții de Conturi nr.39 din 12.06.2008](#) "Privind Raportul asupra auditului regularității efectuat la Ministerul Ecologiei și Resurselor Naturale și la unele instituții din subordine pe perioada anului 2007", continuînd în perioada auditată practica utilizării nejustificate a mijloacelor FEN.

III. CONSTATĂRI PRIVIND EXECUTAREA CERINȚELOR ȘI IMPLEMENTAREA RECOMANDĂRILOR

Conform [Hotărîrii Curții de Conturi nr.33 din 21.05.2010](#), s-a cerut să se informeze Curtea de Conturi, în termen de 6 luni, despre măsurile întreprinse de către conducerea Ministerului Mediului referitor la informarea Colegiului ministerului privind rezultatele auditului, expuse în Raportul misiunii de audit, precum și la asigurarea realizării măsurilor eficiente de formare și executare a mijloacelor FEN și executării întocmai a recomandărilor expuse în capitolul IV al Raportului – *Raportul auditului Fondului Ecologic Național pe perioada anilor 2008-2009 a fost examinat conform Hotărîrii Colegiului ministerului din 22 decembrie 2010.*

În urma verificării implementării recomandărilor expuse în Raportul de audit, s-a constatat realizarea parțială a acestora, după cum urmează:

4.1. Să elaboreze și să implementeze un sistem de management financiar și control care va determina administrarea regulamentară și eficientă a fondului, cu delimitarea strictă a competențelor și responsabilităților pentru toate structurile (persoane cu funcții de răspundere) delegate cu atribuții respective în procesul activității FEN la toate etapele (selectare, evaluare, contractare, finanțare și raportare, cu evaluarea impactului proiectului), *ceea ce nu a fost elaborat.*

4.2. Să elaboreze și să înainteze Guvernului, spre aprobare, Strategia de utilizare durabilă a mijloacelor FEN, care să includă: stabilirea domeniilor prioritare ale utilizării resurselor financiare ale fondului; nomenclatorul condițiilor exhaustive pentru evaluarea și selectarea proiectelor și a potențialilor beneficiari de proiecte; lista exhaustivă a restricțiilor pentru potențialii beneficiari de proiecte etc., *acțiunea nefiind realizată.*

4.3. La evaluarea, acceptarea și justificarea proiectelor, să se determine și să se monitorizeze înregistrarea și reflectarea în evidență a mijloacelor publice și a valorii proprietății publice. – *În unele cazuri, se prezintă actul de primire-predare autentificat de către antreprenori (beneficiari ai proiectelor) și AAPL.*

4.4. Excluderea practicii de acceptare și finanțare a proiectelor înaintate de agenții economici ce practică activitate de antreprenariat, prin ce nu se respectă principiile achizițiilor publice și se admite utilizarea mijloacelor FEN în scopuri de obținere de către aceștia a profitului, *acțiunea nefiind realizată.*

4.5. Să elaboreze un plan de măsuri privind restabilirea în conformitate cu legislația a mijloacelor fondului în sumă de 2,0 mil.lei, alocate și utilizate neîntemeiat la implementarea proiectelor. – *Parțial au fost restituite mijloacele fondului alocate și utilizate neîntemeiat la implementarea proiectelor (din 2,0 mil.lei constatate, s-au restituit 155,8 mii lei (potrivit calculelor efectuate de către Inspekția de Stat în Construcții):*

• Restabilirea apeductului Micăuți-Strășeni (beneficiar – Î.S. "STI") – 0,9 mil.lei; *au fost restituite 39,3 mii lei;*

- Construcția sistemului de epurare, canalizare și aprovizionare cu apă potabilă din or.largara, r-nul Leova (beneficiar – Î.S. “STI”) – 0,5 mil.lei; *au fost restituite 68,3 mii lei*;
- Construcția sistemului de apeduct din satul Copanca, r-nul Căușeni (beneficiar – Î.S. “STI”) – 0,2 mil.lei; *au fost restituite 33,9 mii lei*;
- Reconstrucția apeductului microraiionului cu construcții cu multe nivele din satul Olănești, r-nul Ștefan Vodă (beneficiar – Î.S. “STI”) – 0,1 mil.lei; *au fost restituite 14,3 mii lei*;
- Amenajarea a 20 de fântâni (beneficiar – primăria comunei Corjova, r-nul Dubăsari) – 0,1 mil.lei; *a fost intentată acțiunea civilă în cadrul cauzei penale nr.201006800 de către CCCEC*;
- Reparația sistemului de apeduct și canalizare al Stațiunii turistice “Satul Moldovenesc” (beneficiar – S.R.L. “Satul Moldovenesc”) – 0,2 mil.lei; *a fost intentată acțiunea civilă în cadrul cauzei penale nr.2010036801 de către CCCEC*.

4.6. Să elaboreze un plan de măsuri privind restabilirea conform legislației în vigoare a mijloacelor fondului în sumă de 5,9 mil.lei, alocate și utilizate contrar destinației pentru proiectele:

- Privind premiarea specialiștilor, indiferent de apartenența departamentală – 1,3 mil.lei, și privind achitarea cheltuielilor pentru crearea bazei tehnico-materiale – 1,6 mil.lei;
- Efectuarea lucrărilor de îngrijire, conducere, regenerare, conservare a pădurilor și amenajarea lor (beneficiar – AS “Moldsilva”) – 3,0 mil.lei;

4.7. Să se determine, cu proprietarul obiectivului “Reconstrucția lacului de acumulare Valea Morilor” – primăria mun.Chișinău, asupra justificării volumelor lucrărilor executate și raportate în valoare de 4,9 mil.lei.

Referitor la implementarea recomandărilor 4.6. și 4.7., Ministerul Mediului a solicitat implicarea CCCEC și la soluționarea problemelor privind efectuarea lucrărilor de îngrijire, conducere, regenerare, conservare a pădurilor și amenajarea lor, ale cărui beneficiar este AS “Moldsilva”, și a lucrărilor la obiectivul “Reconstrucția lacului de acumulare Valea Morilor”, al cărui proprietar este Primăria mun.Chișinău.

Ministerul Mediului a remis o solicitare la adresa Primăriei mun.Chișinău, întru urgentarea justificării volumelor lucrărilor executate, conform scrisorii nr.07-05/2078 din 22.11.2010.

4.8. La implementarea proiectelor în domeniul aprovizionării cu apă, să solicite gestionarilor obiectivelor (primăria comunei Corjova, primăria or.largara, primăria comunei Copanca) certificarea calității apelor și corespunderea acestora cu standardele pentru apă potabilă, *ceea ce nu s-a solicitat*.

4.9. Să stabilească un plan de măsuri, aprobat de minister și Consiliu, în vederea monitorizării stricte a administrării mijloacelor fondului la toate etapele, care va include: determinarea structurii (persoana cu funcții de răspundere) careia i se va delega funcția de monitorizare și control, a metodelor/procedurilor de asigurare a monitorizării; măsurile de responsabilitate; metodele de restabilire a mijloacelor utilizate neregulamentar etc. – *Planul de măsuri nu a fost elaborat*.

4.10. Pentru a înlătura neregularitățile și discrepanțele dintre normele de drept depășite, să înainteze propuneri de reexaminare a prevederilor Regulamentului aprobat prin [Hotărîrea Guvernului nr.988 din 21.09.1998](#), asigurînd compatibilitatea cu normele legale în domeniul mediului și racordîndu-le la cerințele internaționale de protecție a mediului, parte la care este Republica Moldova. – *Nu s-au înaintat propuneri de reexaminare*.

4.11. Să elaboreze și să aprobe un nou regulament de funcționare a Consiliului de administrare al FEN, care să corespundă cerințelor managementului relevant și eficient de gestionare a mijloacelor FEN. – *Regulamentul privind fondurile ecologice a fost modificat prin [Hotărîrea Guvernului nr.157 din 04.03.2010](#) (pct.14), în care este specificat că:*

- *“Activitatea Consiliului de administrare este reglementată de Regulamentul privind administrarea fondurilor ecologice, aprobat de minister”;*
- *“Fondul ecologic național este administrat de Consiliul de administrare constituit din șapte persoane”.*

Totodată, au fost organizate vizite în teritoriu la obiectele pentru care echipa de audit a stabilit riscuri privind implementarea proiectelor.

Potrivit rezultatelor vizitei de lucru efectuate în **satul Olănești, r-nul Ștefan Vodă** în urma

discuțiilor cu reprezentanții AAPL, s-au constatat următoarele:

- Lucrările proiectului finanțat de către FEN (2,7 mil.lei) nu au fost executate pe deplin.
- Lucrările executate pentru construcția apeductului (0,6 mil.lei) nu sînt înregistrate în evidența contabilă a primăriei s.Olănești, a căror valoare nu a fost transmisă de către beneficiarul de proiect (ÎS "STI") în modul cuvenit.
- Primăria s.Olănești nu dispune de documente primare justificative (în original) aferente construcției apeductului.
- La momentul efectuării vizitei, primăria s.Olănești pregătea setul de documente necesare, pentru a fi prezentat FEN, întru realizarea integrală a proiectului.

Cît privește rezultatele vizitei de lucru efectuate la **Consiliul raional Strășeni**, urmare discuțiilor cu președintele Consiliului raional Strășeni și cu reprezentanții ÎM "Apă Canal Strășeni", s-au constatat următoarele:

- La momentul efectuării vizitei, Consiliul raional Strășeni nu dispunea de documentele confirmative privind executarea lucrărilor în sumă de 10,5 mil.lei, finanțate de către FEN, privind implementarea proiectului "Restabilirea prizei de apă potabilă din satul Micăuți și apeductului Micăuți-Strășeni, etapa II".

- Valoarea lucrărilor executate nu a fost transmisă de către beneficiarul de proiect (ÎS "STI") și nu a fost înregistrată în evidența contabilă de către AAPL (CR Strășeni, primăria or.Strășeni, ÎM "Apă Canal Strășeni").

- Începînd cu luna octombrie 2010, populația or.Strășeni este aprovizionată cu apă potabilă prin intermediul apeductului Micăuți-Strășeni, după reparația ulterioară a unei porțiuni de apeduct.

În urma vizitei efectuate în **or.largara, raionul Leova**, și a discuțiilor cu primarul, consultării documentelor confirmative de executare a proiectului "Construcția sistemului de epurare, canalizare și aprovizionare cu apă potabilă a or.largara", s-au constatat următoarele:

- Au fost înlăturate neajunsurile depistate în sistemele de epurare la grădinița de copii și liceu.
- La momentul vizitei, sistemul de aprovizionare cu apă și canalizare funcționa.
- Lucrările executate pentru construcția sistemului de epurare, aprovizionare cu apă și canalizare nu au fost transmise beneficiarului, din care motiv primăria or.largara nu dispune de documente confirmative, fiind transmise copii ale proceselor-verbale; nu a fost emis actul de primire-predare a lucrărilor; procesul-verbal la recepția finală a lucrărilor nu a fost întocmit, astfel nefiind posibilă reflectarea în evidența contabilă a primăriei or.largara a valorii lucrărilor executate în sumă de 9,9 mil. lei.
- Primăria or.largara nu dispune de certificatul de corespundere a calității apei standardelor de apă potabilă.

IV. CONCLUZII

Constatările au confirmat faptul că acceptarea spre finanțare a proiectelor înaintate de către beneficiarul de proiect (Î.S. "STI"), ce practică activitate de antreprenariat, a contribuit la utilizarea neeficientă a mijloacelor fondului, care se exprima prin:

√ Neatingerea scopului final al implementării proiectelor (în satul Olănești nu au fost finisate lucrările; în or.largara apa nu corespunde standardelor de apă potabilă);

√ Neasigurarea integrității proprietății publice, prin netransmiterea de către ÎS "STI" a valorii lucrărilor executate din mijloace publice pentru înregistrarea în evidența contabilă a AAPL (gestionarul obiectelor realizate);

√ Neasigurarea de către Ministerul Mediului și Consiliul de Administrare al FEN a monitorizării înregistrării și reflectării în evidență a mijloacelor publice și a valorii proprietății publice.

În acest context, riscurile stabilite de către echipa de audit, urmare misiunii de audit a Fondului Ecologic Național, au fost confirmate.

În concluzie, Ministerul Mediului nu a întreprins nici o măsură în vederea implementării recomandărilor ce țin de cadrul normativ-legal (elaborarea strategiilor, sau asigurarea compatibilității cu normele legale în domeniul mediului și racordarea acestora la cerințele internaționale de protecție a mediului), urmînd a fi implementate recomandările 4.1., 4.2., 4.8., 4.9. și 4.10.

**Controlor de stat în Departamentul
metodologie și planificare strategică**

Veronica Dolineanschi

Controlor superior de stat, auditor public

Iurie Ispas